

Risicoanalyse en aanbevelingen Masterplan Zuiderpark te Rotterdam

Amsterdam, 5 maart 2002

Bobby Perrels
Petra Reijnhoudt
Nicole Smits
Tobias Woldendorp

Met medewerking van:
Eric Lagendijk
Martine van Rijn - Groenestein

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Probleemstelling	3
1.3	Onderzoeksopzet	3
1.4	Leeswijzer	4
2	Analyse huidige situatie	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Ligging en begrenzing van het plangebied en het studiegebied	6
2.3	Functies in en nabij het plangebied	7
2.4	Gebruik van de openbare ruimte en de voorzieningen	7
2.5	Objectieve veiligheid: criminaliteitscijfers Zuiderpark	10
2.6	Subjectieve sociale veiligheid: veiligheidsbeleving Zuiderpark	11
2.7	Conclusies	13
3	Quickscan veiligheidsrisico's Masterplan Zuiderpark	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Belangrijkste veiligheidsrisico's op hoofdlijnen	14
3.3	De bouwstenen	16
3.4	Zuiderparkweg	21
3.5	Parkmanagement	21
4	Aanbevelingen en conclusies	23
4.1	Inleiding	23
4.2	Aanbevelingen bij belangrijkste veiligheidsrisico's op hoofdlijnen	23
4.3	Aanbevelingen bij de bouwstenen	25
4.4	Aanbevelingen bij de Zuiderparkweg	30
4.5	Aanbevelingen bij het parkmanagement	31
4.6	Conclusies	32
	Bijlagen	
Bijlage 1	Gebruikte literatuur	34
Bijlage 2	Geraadpleegde personen	35
Bijlage 3	Politiecijfers uitgesplitst naar deelgebieden	36
Bijlage 4	Observaties	39
Bijlage 5	Verslagen workshops	41

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Zuiderpark is een volkspark uit het midden van de jaren vijftig van de vorige eeuw. De laatste jaren heeft het park aan belevingswaarde en gebruikswaarde ingeboet. Zo wordt het park door achterstallig groenbeheer door gebruikers als eng ervaren en worden bepaalde voorzieningen - de sportterreinen en de volkstuinen - aan het zicht onttrokken. Om de kwaliteiten van dit bijzondere park in de toekomst weer optimaal te kunnen benutten, is een groots herstructureringsproces opgestart. Onderdeel van dit proces is het opstellen van een Masterplan, dat zich op het moment van opdrachtverstrekking in de conceptfase bevond.

Het definitieve Masterplan voorziet in een groot aantal verbeteringen. Echter, het bevat ook een aantal veiligheidsrisico's waar, bij nadere uitwerking tot een ontwikkelingsplan, ruim aandacht aan besteed zou moeten worden. Deze risico's betreffen zowel sociale veiligheidsaspecten als brandveiligheidsaspecten en calamiteiten tijdens bijvoorbeeld grote manifestaties. Naar aanleiding van het bovenstaande is DSP-groep gevraagd een onderzoek uit te voeren naar welke adviezen er gegeven kunnen worden ten aanzien van de veiligheidsaspecten, voor de inrichtings- en uitwerkingsplannen van het Masterplan Zuiderpark.

1.2 Probleemstelling

De probleemstelling die ten grondslag heeft gelegen aan dit onderzoek, luidt als volgt:

Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor het verbeteren van de veiligheidsaspecten bij de herstructurering van het Zuiderpark in Rotterdam en hoe kunnen deze geïmplementeerd worden in de inrichtingsplannen (IP's)?

1.3 Onderzoeksopzet

In een oriënterend gesprek met bureau Openbare Orde en Veiligheid van de deelgemeente Charlois en met de beleidsadviseur van het Zuiderpark is verkend welke ontwerponderdelen in het Masterplan Zuiderpark mogelijke veiligheidsrisico's met zich mee zouden kunnen brengen. Gaandeweg het gesprek werd duidelijk dat een Veiligheids Effect Rapportage (VER), zoals die door het Ministerie van Binnenlandse Zaken werd ontwikkeld, een te zwaar instrument is om in dit geval en in dit stadium van de planvorming toe te passen¹. Onderdelen van deze werkwijze kunnen wel prima worden toegepast voor het verbeteren van de veiligheidsaspecten bij de herstructurering van het Zuiderpark in Rotterdam.

Dit zijn:

- een analyse van de huidige situatie;

Noot 1 Een VER is namelijk een bestuurlijk geaccordeerd instrument dat gebruikt kan worden om op gestructureerde wijze een veiligheidsdialoog te voeren met alle partijen die iets over veiligheid te zeggen hebben in een project. Gedurende de gehele looptijd van het project worden regelmatig de voortgang en evt. wijzigingen besproken. Dit wordt vastgelegd in rapportages. Nadat het bouwproces is afgesloten wordt een eindevaluatie geschreven.

- een quickscan van het Masterplan;
- een tweetal workshops waarin de eerste bevindingen zijn getoetst.

Analyse van de huidige situatie

Bij de analyse van de huidige situatie is een scan gemaakt van de veiligheidsrisico's die in het Zuiderpark aan de orde zijn. Er is een beknopte analyse gemaakt van de objectieve veiligheidsrisico's in de bestaande situatie (op basis van HKS/BPS bestanden van de politie²). Deze gegevens zijn aangevuld en geijkt met gegevens die door een adviseur sociale veiligheid tijdens schouwen overdag en in de schemeruren zijn verzameld. Om een beeld te krijgen van mogelijke andere veiligheidsrisico's zijn tevens gesprekken gevoerd met sleutelfiguren die betrokken zijn bij het plangebied.

Quickscan van het Masterplan.

Na de analyse van de huidige situatie is het Masterplan getoetst. De verschillende ontwerponderdelen uit het Masterplan en het parkgebied zijn beoordeeld vanuit veiligheidsoptiek. Om de sociale veiligheid te toetsen, is gebruik gemaakt van de volgende criteria, die oorspronkelijk door Van der Voordt en Van Wegen zijn ontwikkeld (Delft 1990; toen waren het er acht) en die door DSP-groep in de praktijk zijn teruggebracht tot vier: zichtbaarheid, toegankelijkheid, territorialiteit (mijn en dijn) en attractiviteit.

Bij de quickscan zijn deze criteria als leidraad gehanteerd, naast de reeks context-ontwerp-beheer-handhaving. Deze reeks is gebruikt om de samenhang van onderdelen binnen het park en de stedelijke omgeving niet uit het oog te verliezen.

Bij de quickscan zijn ook de ervaringen van DSP-groep met sportieve vernieuwing voor het Zuiderpark verwerkt en zijn de nodige dwarsverbanden gelegd.

Workshops

Na de analyse van de huidige situatie en de toetsing van het Masterplan zijn twee workshops gehouden. Het doel van deze workshops is tweeledig geweest. Allereerst zijn tijdens de workshops de bevindingen uit de analyse van de huidige situatie en de quickscan van het Masterplan getoetst. Daarnaast hebben de workshops ook gediend ter bevordering van de deskundigheid van de betrokkenen. Zo is het voor betrokken derden als hulpdiensten en bewonerscomités, bij processen als deze vaak weinig inzichtelijk welke oplossingsrichtingen voor welke risico's ingezet kunnen worden. De eerste workshop heeft plaatsgevonden met adviseurs van DSP-groep en een groep sleutelfiguren uit deze gelederen. Een tweede workshop is gehouden met betrokkenen bij het ontwerp, realisatie en beheer van het ontwikkelingsplan Zuiderpark. Hiertoe heeft een adviseur veilig ontwerpen schetsen met aspecten uit de quickscan voorgelegd aan de genodigden.

1.4 Leeswijzer

In **hoofdstuk 2** wordt een analyse van de huidige situatie van het Zuiderpark gegeven. Eerst wordt een algemeen beeld van het park en het gebruik geschetst. Daarna wordt in twee paragrafen de objectieve en subjectieve sociale veiligheid beschreven. Afgesloten wordt met de belangrijkste conclusies.

Noot 2 HKS: Herkenningsdienstensysteem (voor opsporingsdoeleinden)
BPS: Bedrijfsprocessensysteem (voor lopende zaken)

Hoofdstuk 3 richt zich geheel op de veiligheidsrisico's die geconstateerd zijn op basis van het Masterplan. Daarbij wordt de hoofdstukindeling van het Masterplan gevolgd.

Hoofdstuk 4 geeft op basis van het voorgaande hoofdstuk aanbevelingen over hoe de geconstateerde veiligheidsrisico's verholpen kunnen worden of zo klein mogelijk gehouden kunnen worden. Ook in dit hoofdstuk is de hoofdstukindeling van het Masterplan gevolgd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de belangrijkste conclusies ten aanzien van het Masterplan.

In de **bijlagen 1 tot en met 5** zijn achtereenvolgens een overzicht van gebruikte literatuur opgenomen, een overzicht van geraadpleegde personen, de politiecijsers, een verslag van de observaties en de verslagen van de workshops.

2 Analyse huidige situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de huidige situatie in en om het Zuiderpark weergegeven. De eerste vier paragrafen geven een algemeen beeld van het park en het gebruik ervan. In paragraaf 2.2 zijn eerst de ligging en begrenzing beschreven en vervolgens in paragraaf 2.3 de belangrijkste functies in en nabij het plangebied genoemd. Daarop volgend gaat paragraaf 2.4 in op de bezoekers van het park, de belangrijkste voorzieningen in het park en de waardering van het park.

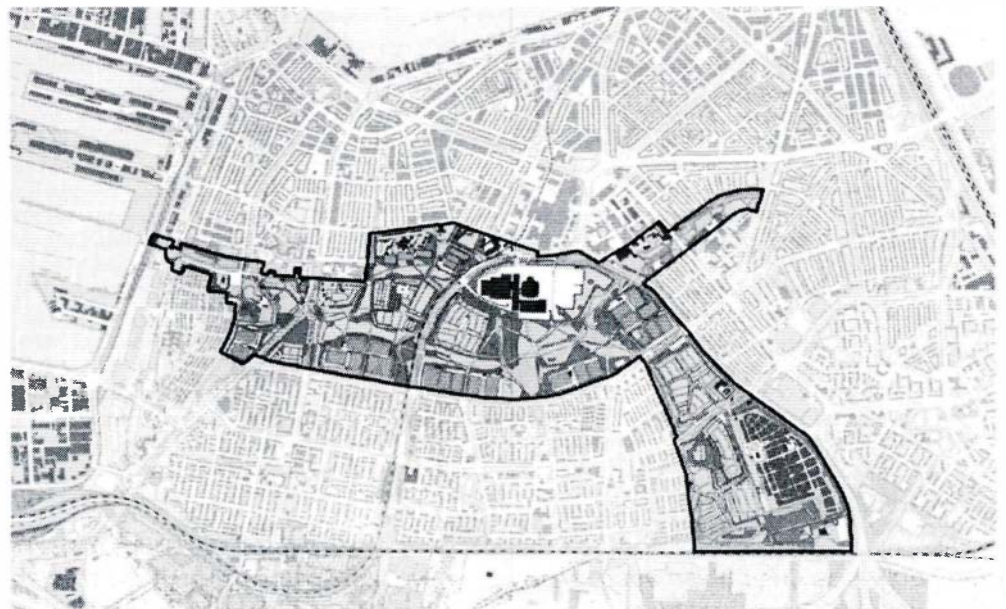
De paragrafen 2.5 en 2.6 gaan in op de veiligheid van het park. Eerst wordt in paragraaf 2.5 ingegaan op de objectieve gegevens: is het park veilig te noemen op basis van criminaliteitscijfers? Vervolgens geeft paragraaf 2.6 een weergave van de subjectieve sociale veiligheid: voelen de omwonenden en bezoekers van het park zich veilig?

Tot slot zijn in paragraaf 2.7 de belangrijkste conclusies uit de analyse van de huidige situatie op een rijtje gezet.

2.2 Ligging en begrenzing van het plangebied en het studiegebied

In dit onderzoek is onderscheid gemaakt tussen een plangebied en een studiegebied. Het plangebied komt overeen met de begrenzing zoals aangehouden in het Masterplan. Afbeelding 2.1 geeft dit weer.

Afbeelding 2.1 Plangebied

Het studiegebied heeft de stedenbouwkundige context, zoals die omschreven wordt in paragraaf 3.5. van het Masterplan als uitgangspunt. Dat betekent dat de wijken Carnisse, Oud Charlois en het gebied Zuidplein en omgeving aan de noordzijde, alsmede de noordzijde van Pendrecht en Zuidwijk in het ten zuiden van het park gelegen deel, meegenomen worden in de risicoanalyse. In het westen wordt het gebied door de Wielewaal begrensd.

Vooral bijzondere functies als scholen voor voortgezet onderwijs en jongeren centra kunnen van invloed zijn op de randen van het park. Dit geldt ook voor op handen zijnde veranderingen, zoals de plannen voor het Amelandseplein in Carnisse.

2.3 Functies in en nabij het plangebied

Functies in het plangebied

Het Zuiderpark wordt veel gebruikt als buurtpark: een groen gebied waarin door omwonenden in de openlucht wordt gerecreëerd. Daarnaast herbergt het Zuiderpark een groot aantal functies, waar onder:

- Sportverenigingen: negen voetbalverenigingen, één handbalvereniging, één tennisvereniging en één korfbalvereniging;
- Volkstuinen: acht volkstuincomplexen met in totaal 960 tuintjes;
- Kinderboerderij 'De Molenwei', met daaraan verbonden het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie (NME) en het Milieu Informatie Centrum (MIC);
- Cultuurhistorische Plantentuin (CHP);
- schoolwerktuinen, seniorentuinen en tuinen voor gehandicapten;
- basisscholen o.a. De Kameleon op het Carnisse-eiland;
- Landhuis de Oliphant, waar kan worden getrouwd en waar officiële bijeenkomsten van de deelgemeente Charlois plaatsvinden;
- Horeca: restaurant Meerzicht en lunchcafé Koriander;
- Kanovijver;
- Zuiderbegraafplaats en crematorium.

Functies nabij het plangebied

De omgeving van het Zuiderpark bestaat vooral uit woongebied. De woningen zijn gebouwd tijdens de periode van de wederopbouw (naoorlogs) met veel galerijflats en portiekwoningen. Belangrijke functies nabij het plangebied met invloed op de veiligheid(sbeleving) zijn: Ahoy, het winkelcentrum aan het Zuidplein, het Zuiderparkcollege (voortgezet onderwijs), Swaefcollege en Tytlylschool, het Ikazia-ziekenhuis en (in beperkte mate) sporthal de Wielewaal.

2.4 Gebruik van de openbare ruimte en de voorzieningen

Om het gebruik van de openbare ruimte en de voorzieningen in het Zuiderpark in beeld te krijgen, zijn reeds twee onderzoeken gedaan. Dit zijn: 'Met het oog op het Zuiderpark' (COS, 1998) en 'Onderzoek sleutelinformanten Zuiderpark' (Maas, 1997). In het kader van dit onderzoek naar veiligheidsrisico's zijn een aantal interviews afgenomen bij sleutelfiguren die betrokken zijn bij het plangebied. Een lijst van geïnterviewde personen is opgenomen in bijlage 2.

In deze paragraaf is het gebruik van de openbare ruimte en de voorzieningen in het Zuiderpark weergegeven op basis van zowel de belangrijkste conclusies uit de twee genoemde onderzoeken als de interviews.

Bezoekers en gebruik openbare ruimte

Zoals in de vorige paragraaf al naar voren is gekomen, is het Zuiderpark over de hele linie vooral op te vatten als een verzameling buurtparken. De bezoekers komen voornamelijk uit de drie aanliggende deelgemeenten. Het aantal bezoekers van het Zuiderpark is echter minder dan verwacht mag worden, gezien het verzorgingsgebied van het park. Uit literatuurstudie blijkt dat er per jaar tussen de 800.000 en 1.000.000 bezoekers komen, terwijl de ambitie is dit aantal te verdubbelen. Opvallend daarbij is dat het park ook relatief weinig

wordt gebruikt door allochtonen. Dit geldt zeker in relatie tot het aantal allochtonen dat woonachtig is in de omringende wijken.

Uit literatuurstudie blijkt ook dat de bewoners van Zuid vooral in het Zuiderpark komen om te wandelen (56%). Veel bewoners gebruiken het park daarnaast óók als doorgangsroute (42%). Het merendeel daarvan kent het park goed. Ook fietsen en 'een ommetje maken' zijn veel genoemde activiteiten, al komen ze minder frequent voor dan wandelen. Het aantal bewoners dat het park alléén gebruikt als doorgangsroute is klein: slechts 2%. Meer dan de helft van de bezoekers komt alleen. Eén op de vijf bezoekers laat de hond uit. Meestal zijn deze mensen alleen.

Opvallend is ook dat bezoekers maar een klein aantal deelgebieden bezoeken. Deze deelgebieden sluiten waarschijnlijk direct aan op de eigen woonomgeving. Volgens tellingen komen de meeste bezoekers het park in of uit bij de entrees aan de Oldegaarde (oostelijk van de Zuiderparkweg) en in het Westelijk deel, in de omgeving van de Kinderboerderij De Molenwei. Van de openbare parkgedeelten gaan de meeste bezoekers naar het gebied tussen het Zuidplein en Oldegaarde (53%). De openbare parkgedeelten van het gebied rond de Zuiderbegraafplaats (tussen de Vaanweg en Maeterlinckweg) worden het minst bezocht (18%).

Bovenstaande wordt in grote lijnen bevestigd in interviews die in het kader van dit onderzoek eind 2001 zijn gehouden met sleutelfiguren betrokken bij het park. Alle geïnterviewden geven aan dat het park zowel recreatief, sportief als educatief (ook in die volgorde) wordt gebruikt. Recreatieve gebruikers zijn veelal hondenbezitters en wandelaars. Het uitlaten van honden gebeurt hoofdzakelijk met een vast rondje. Ook de sportieve gebruiker van het park heeft meestal een vast rondje om het park. Joggen door het park komt niet of nauwelijks voor. Mensen gebruiken vooral het deel van het park dat in de buurt bij hun woning ligt. Over wie het park bezoeken zijn de meningen verdeeld. Sommige geïnterviewden geven aan dat de gebruikers een afspiegeling zijn van de omliggende (deel)gemeente(n) (80 procent is van allochtone afkomst). Anderen geven juist aan dat het park vooral door autochtonen wordt bezocht en dat allochtonen juist minder gebruik maken van het park. Eén van de geïnterviewden geeft aan: "Allochtonen zien het Zuiderpark niet als een echt park. Ze gaan liever naar andere, goed onderhouden parken waar ze een hele dag kunnen recreëren. Het Zuiderpark biedt hen daartoe te weinig mogelijkheden. Honden uitlaten, joggen: dat zijn typische 'blanke' activiteiten." Naast het verschil in gebruikersgroep, is er ook een verschil in gebruik van het park naar tijdstip van de dag. De geïnterviewden geven aan dat overdag de kinderboerderij en met name de kanovijver grote trekpleisters zijn. Avondgebruik vindt hoofdzakelijk op de sportvelden plaats.

Voorzieningen

Uit het onderzoek 'Met het oog op het Zuiderpark' (COS, 1998) blijkt dat de voorzieningen in en rondom het park onderling nauwelijks functionele relaties hebben. Ook hebben veel van deze voorzieningen nauwelijks een relatie met het park. Zo zijn bijvoorbeeld de sportvoorzieningen en Ahoy met de rug naar het Zuiderpark gesitueerd. De integratie met het park is daardoor slecht en het zicht op het park is eveneens niet optimaal. De meeste volkstuinen liggen wel in het centrum van het park, maar deze zien er ontoegankelijk uit vanwege de hekken, hagen en sloten eromheen ('Onderzoek sleutelinformanten Zuiderpark', blz. 13).

Door het ontbreken van relaties tussen de voorzieningen onderling en vooral ook door het ontbreken van relaties tussen voorzieningen en het omliggende park, zijn bezoeken aan het park momenteel vooral gericht op specifieke voorzieningen van het park. Bezoekers komen om te tuinieren, te sporten of te wandelen en hebben slechts vaag een notie van wat het park verder te bieden heeft.

Wat betreft het gebruik van de sportvelden, komt uit literatuuronderzoek naar voren dat de sportvelden ook door niet-leden (zonder toestemming) worden gebruikt. Dit wordt door sommige sportverenigingen als een probleem ervaren. Bij Zwart-Wit worden de velden door niet-leden (behalve voor voetballen) ook gebruikt voor picknicken en barbecuen. Zeker het barbecuen brengt grote schade toe aan de velden. Omdat deze vereniging ook veel last heeft van inbraken, heeft de vereniging drie rijen prikkeldraad om het terrein gespannen. Bij RSV-Sperwers en Spartaan worden de velden ook door niet-leden gebruikt, echter deze verenigingen laten dit in beperkte mate toe. Bij Spartaan houden bijvoorbeeld vrijwilligers toezicht. Dit is nog niet optimaal door onvoldoende capaciteit. Spartaan zou ook het openbaar gebruik van het kunstgrasveld graag stimuleren, maar hiervoor is onvoldoende capaciteit beschikbaar. ID-banen (de vroegere Melkertbanen) kunnen een mogelijkheid zijn om het toezicht uit te kunnen breiden. De sportverenigingen hopen dat door de beschikbaarheid van meer openbare sportvoorzieningen, het oneigenlijke gebruik van de (niet-openbare) velden af zal nemen.

De volkstuinen zijn officieel wel opengesteld voor het publiek. De volkstuinhouders staan in de praktijk echter afwerend tegenover bezoekers, vanwege de inbraakgevoeligheid van de volkstuincomplexen. Ondanks de nadelen van openbaarheid van de complexen pleit de Rotterdamse Bond voor Volkstuinders in haar toekomstvisie van 1997 wel voor het bevorderen van het openbare karakter van de volkstuinen. Doel hiervan is het versterken van de relatie met de omgeving, wat belangrijk is omdat de volkstuinen in hun huidige vorm worden bedreigd. Bovendien wordt - om bezoekers een prettig verblijf te kunnen bieden - gepleit voor het terugplaatsen van bankjes, zodat mensen tijdens het wandelen uit kunnen rusten. Ook zouden openbare toiletten teruggebracht moeten worden, mits afspraken worden gemaakt over het schoonmaken. Aanvullend hierop wordt in de Verkenningennota Zuiderpark van DS + V (juni 1997) voorgesteld om banenpoolers in te zetten om de volkstuincomplexen te bewaken, zodat de inbraakgevoeligheid wordt vermindert.

Waardering van het park

Het Zuiderpark wordt door de bewoners van omliggende wijken over het algemeen positief gewaardeerd. Uit de enquête gedaan in het kader van het onderzoek 'Met het oog op het Zuiderpark' komen kenmerken als rustig, afwisselend, mooi, vriendelijk, natuurlijk, goed onderhouden, overzichtelijk en goed bereikbaar naar voren. Toch worden bepaalde voorzieningen wel gemist. Het gaat daarbij voornamelijk om: toiletten of waterkranen, horeca, openbare sportvoorzieningen, zwemwaterspeelgelegenheden. Ook hebben bezoekers aangegeven dat een andere inrichting gewenst is en meer onderhoud nodig is.

Uit de interviews komt naar voren dat het fysieke beheer van het park marginaal wordt gevonden; er zou sprake zijn van een onderhoudsachterstand. Deze achterstand is ingezet met bezuinigingen op het groenonderhoud in de jaren tachtig. Het gevolg is onder meer dat veel paden slecht begaanbaar zijn, stukken bos ondoorzichtig en donker zijn en dat bepaalde gedeelten (met name bij het voormalige zwembad achter Ahoy) vaak bloot staan aan wateroverlast. Bovendien ligt er in het park veel zwerfvuil. Ook over het sociaal beheer zijn de geïnterviewden ontevreden.

"Er vindt haast geen toezicht en surveillance plaats. Je kunt dus alles doen en laten in het park. Vooral op plekken met dichte bosschages is meer toezicht noodzakelijk om het veiligheidsgevoel in het park te vergroten", aldus een geïnterviewde.

Een hoofdstuk apart is het beleid ten aanzien van hondenuitlaatzones in relatie tot het gebruik van het park. Al eerder kwam naar voren dat het Zuiderpark voor aangrenzende buurten wordt gebruikt als buurtpark. Dat geldt zeker voor bewoners met honden. Er worden vaak kleine lussen in het park gemaakt, zowel in het westelijk gelegen deel (Wielewaal; vooral om de voetbalvelden van C.V.V) het deel, westelijk van de Zuiderparkweg (tussen de volkstuinencomplexen Zandweg en Reyerwaard en de bermen van Oldegaarde. Oostelijk van de Zuiderparkweg zijn het weer de bermen van Oldegaarde, de zuidrand van het volkstuinencomplex De Zuiderhof en de omgeving van de velden van Zwart-wit. Ook de Zuiderparkweg fungeert als belangrijke hondenuitlaatzone. In het Masterplan zullen zeker hondenuitlaatroutes opgenomen moeten worden, temeer omdat de hondenuitlaters zo'n belangrijke groep van gebruikers vormt.

2.5 Objectieve veiligheid: criminaliteitscijfers Zuiderpark

Deze paragraaf gaat op basis van politiecijfers nader in op incidenten³ die tussen 1998 en 2000 in het Zuiderpark zijn voorgevallen. Eerst is de omvang van de aantallen incidenten in het park weergegeven, gevolgd door een nadere typering. Tot slot wordt ingegaan op enkele trends in criminaliteit. In bijlage 3 zijn afzonderlijke tabellen opgenomen voor de deelgebieden⁴ van het park. Deze indeling in deelgebieden wordt door de politie gehanteerd.

Omvang criminaliteit

In het Zuiderpark zijn tussen 1998 en 2000 in totaal 3.227 incidenten voorgevallen. Daarbij is het van belang te vermelden dat het bij de categorie "overige incidenten" gaat om meldingen en geen aangiften (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Aantal incidenten Zuiderpark

delict	1998	1999	2000
diefstal	185	204	167
geweld	94	102	151
inbraak	167	188	233
vernieling	45	50	34
overige incidenten	517	541	549
totaal	1.008	1.085	1.134

In de tabel wordt geconstateerd dat 'diefstal' en 'inbraak' hoog scoren. Eerst genoemde heeft vooral betrekking op diefstal van auto's, (brom)fietsen en uit bedrijven, insluiping dus. Onder de laatst genoemde vallen hoofdzakelijk inbraak in auto's, bedrijven (die gelegen zijn aan de rand van het plangebied, maar ook kantines van sportverenigingen) en tuinhuisjes. De categorie 'geweld' omvat voornamelijk: diefstal met geweld, mishandeling, zedenzaken en openlijke geweldpleging tegen personen. De categorie 'vernieling' heeft vooral betrekking op auto's.

Opvallend is het hoge aantal 'overige incidenten'. Het betreft hier incidenten met een niet-criminele signatuur (o.a. verkeersovertredingen, zie ook *typering criminaliteit* voor een overzicht).

Noot 3 Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond, district Zuid, bureau misdaadanalyse.

Noot 4 Zuiderpark I: gedeelte tussen wijk Wielewaal en Groene Kruisweg; Zuiderpark II: gedeelte tussen Groene Kruisweg en Zuiderparkweg; Zuiderpark III: gedeelte tussen Zuiderparkweg en Vaanweg/Slinge; Zuiderpark IV: gedeelte tussen Vaanweg/Slinge en Maeterlinckweg.

De meeste delicten zijn gepleegd in de deelgebieden Zuiderpark III (1.510 delicten) en Zuiderpark IV (945 delicten). Minder delicten zijn begaan in Zuiderpark I en II (respectievelijk 408 en 364 delicten).

Typering criminaliteit

Onderstaande tabel geeft een typering van de delicten weer.

Tabel 2.2 Typering incidenten in het Zuiderpark (naar percentages)

delict	1998	1999	2000
diefstal	18,4	18,8	14,7
geweld	9,3	9,4	13,3
inbraak	16,6	17,3	20,5
vernieling	4,5	4,6	3,0
overige incidenten	51,2	49,9	48,4
totaal	100	100	100

Zo'n 50 procent van alle delicten in het Zuiderpark valt onder de categorie 'overige incidenten'. Deze categorie betreft vooral: aanrijdingen, rijden onder invloed en parkeerproblemen. In mindere mate gaat het hier ook om overlast (drugs-, jeugd- en geluidsoverlast), dronkenschap en brandstichting.

Trends criminaliteit

Tabel 2.3 geeft inzicht in ontwikkelingen in criminaliteit in het Zuiderpark.

Tabel 2.3 Trends in incidenten in het Zuiderpark (naar indexcijfers)

delict	1998	1999	2000
diefstal	100	110	90
geweld	100	109	161
inbraak	100	113	140
vernieling	100	111	76
overige incidenten	100	105	106
totaal	100	108	113

Uit de indexcijfers komt vooral de enorme stijging van geweldsdelicten en inbraak naar voren. Overigens geldt dit niet voor ieder deelgebied. In Zuiderpark I is de toename van geweldsdelicten verreweg het grootst, gevolgd door Zuiderpark III (zie voetnoot 2). In Zuiderpark II is juist een dalend aantal geweldsdelicten te zien. Toename van inbraak is vooral in Zuiderpark II en IV te constateren, terwijl dit in Zuiderpark I en III min of meer gelijk blijft. Diefstal en (met name) vernieling komen, na een kleine toename in 1999, over het algemeen juist minder voor in het Zuiderpark. Minder diefstal geldt overigens niet voor Zuiderpark IV, waar juist een stijgende lijn te constateren valt.

Wat niet duidelijk uit de cijfers van de politie naar voren komt, maar tijdens de workshop met hulpdiensten wel als toenemend probleem werd gezien, is beroving door jongeren die op brommers door het park rijden. In het volgende hoofdstuk en in het verslag van workshop 1 wordt hier verder op in gegaan.

2.6 Subjectieve sociale veiligheid: veiligheidsbeleving Zuiderpark

In deze paragraaf wordt de subjectieve sociale veiligheid, ofwel de veiligheidsbeleving, van het Zuiderpark beschreven. Het beeld dat wordt geschetst is vooral gebaseerd op wat naar voren is gekomen uit interviews met sleutelfiguren die betrokken zijn bij het plangebied (afgenomen eind 2001). Wat uit de interviews naar voren is gekomen, is grotendeels bevestigd tijdens de schouw die is uitgevoerd door adviseurs sociaal veilig ontwerpen. In bijlage 2

is een lijst opgenomen met de geïnterviewde personen; de schouw is opgenomen in bijlage 4.

De geïnterviewden omschrijven het park als zeer onveilig. Wel geven de meesten aan dat het park vooral in hun beleving onveilig is. Volgens de geïnterviewden is het aantal incidenten op één hand te tellen (uit de politiecijfers blijkt overigens het tegendeel). Op één persoon na, heeft niemand daadwerkelijk een onveilige situatie in of om het park meegemaakt. Het onveiligheidsgevoel wordt vooral veroorzaakt door de vele donkere en ondoorzichtige plekken in het park. Verschillende plekken worden door de geïnterviewden aangewezen als onveilig. Het gedeelte op de Zuiderparkweg tussen de metrostations Zuidplein en Slinge wordt als meest onveilig ervaren. Een van de geïnterviewden verwoordt het als volgt: "Vooral het gedeelte tussen de volkstuinen tot aan de rotonde op de Oldegaarde geeft een onveilig gevoel. Het is daar donker, de bomen vormen daar een ondoorzichtige muur en er lopen veel onguere types. Als daar iets gebeurt, is er niemand in de buurt om je te helpen." Andere onveilige plekken die vaak worden genoemd, zijn de gedeelten tussen de volkstuinen en sportcomplexen aan weerszijde van de Zuiderparkweg. De geïnterviewden geven aan dat die plekken slecht verlicht zijn en afgelegen liggen, de begroeiing dicht op elkaar staat, en dat de paden slecht zijn. Tot slot verwijzen de meeste geïnterviewden naar de plekken achter Ahoy aan de zuidzijde (de parkeerplaats is homo-ontmoetingsplaats) en naar de plek bij de oversteek over de Vaanweg (donker, dichte bebos-sing). Vooral vanaf het invallen van de schemering geven deze plekken de geïnterviewden een onveilig gevoel. Ook een aantal routes wordt door de geïnterviewden als 'eng' ervaren. Vooral de oost-westroutes dwars door het Zuiderpark worden, met name 's avonds, gemeden. Deze paden zijn onlo-gisch aangelegd (komen op niets uit), zijn niet of slecht verlicht en bovendien is de bewegwijzering niet goed. "Vroeger fietste ik altijd dwars door het park naar mijn volkstuin. Het maakte mij niet uit of het overdag of 's avonds was; altijd ging ik op de fiets door het park. Maar nu doe ik dat niet meer. Ik fiets liever om en in de wintermaanden ga ik soms zelfs met de auto, terwijl ik maar tien minuten van mijn tuin af woon. Ik durf het niet meer zo goed", geeft een geïnterviewde aan. Ook is aangegeven dat, hoewel goed verlicht, de routing op de noord-zuidroutes door de bajonet structuur en de vele T-kruisingen onduidelijk is en je niet komt waar je naar toe wilt. De geïnterviewden geven ook aan dat de toegankelijkheid van het Zuiderpark beter kan. Entrees zijn niet altijd als zodanig herkenbaar. Zo is vanaf de zuidkant het park niet zichtbaar door de volkstuincomplexen en sportverenigingen. Bovendien wordt een eenvoudige en veilige toegang tot het park belemmerd door de omliggende autowegen.

Ook uit de literatuur blijkt dat het Zuiderpark als onveilig wordt ervaren en dat beveiliging, toezicht en verlichting worden gemist in het park. Bovendien blijkt uit de enquête die is gehouden in het kader van het onderzoek 'Met het oog op het Zuiderpark' dat één op de drie bezoekers het Zuiderpark geen veilig park vindt. Vooral jonge vrouwen en meisjes geven dit aan. Van de bewoners van omliggende wijken (niet perse bezoekers) vindt één op de vijf het park onveilig, tegen één op de acht die het park wel veilig vindt. Daarnaast blijkt uit het 'Onderzoek Sleutelinformanten Zuiderpark' dat zowel de sportvoorzieningen als de volkstuinen veel te maken hebben met inbraak en vandalisme. Deze verenigingen pleiten dan ook voor meer toezicht, verlichting en maatregelen om vandalisme tegen te gaan (bijvoorbeeld natuurlijke oevers bij volkstuinen).

Uit literatuuronderzoek blijkt ook dat wat betreft bereikbaarheid voor hulp-diensten het park niet als veilig kan worden aangemerkt. Organisatoren van Metropolis hebben aangegeven dat de paden te smal zijn voor vrachtwagens.

Als de paden voor vrachtwagens slecht bruikbaar zijn, is het niet ondenkbaar dat de paden ook voor de zwaardere hulpverleningsvoertuigen (denk aan bluswagens van de brandweer) niet toegankelijk zijn. Een en ander is bevestigd tijdens de workshop met nood –en hulpdiensten.

2.7 Conclusies

Uit de analyse van de huidige situatie wordt duidelijk dat het Zuiderpark een buurtpark is, maar dat het park door de omwonenden niet optimaal wordt gebruikt. Dit uit zich op de eerste plaats in een relatief laag bezoekersaantal. Daarnaast wordt slechts het deel van het openbare gebied gebruikt dat dicht bij huis ligt en ook zijn de voorzieningen van het park af gericht wat niet uitnodigt tot gebruik van het park. Ondanks dat bezoekers van het park enkele voorzieningen missen, wordt het over het algemeen wel positief gewaardeerd. Daarbij dient de kanttekening te worden gemaakt dat het park door veel bezoekers ook wel als onveilig wordt ervaren. Bovendien hebben de voorzieningen in het gebied (met name sportverenigingen en volkstuincomplexen) veel last van inbraak, criminaliteit en oneigenlijk gebruik (bijvoorbeeld barbecuen op sportvelden).

In 2000 hebben zich in het Zuiderpark 1134 incidenten voorgedaan, waarvan een relatief laag aantal delicten. Veel delicten betreffen inbraak en diefstal. Ongeveer de helft van de delicten valt onder 'overig'. Deze categorie betreft vooral: aanrijdingen, rijden onder invloed en parkeerproblemen. De meeste delicten in het Zuiderpark worden gepleegd ten oosten van de Zuiderparkweg. In dit gebied liggen Ahoy, een aantal sportvoorzieningen (Spartaan, Zwart-Wit), een drietal volkstuincomplexen en de Zuiderbegraafplaats. Er is vooral veel sprake van diefstal en inbraak in auto's en tuinhuisjes. Sinds 1998 is in dit gebied gebruik van geweld toegenomen. Het gaat hier niet om een toename van bedreigingen, maar om een toename van mishandeling en openlijk geweld tegen personen. In het meest westelijke deel van het Zuiderpark (ten westen van de Groene Kruisweg) komen minder delicten voor, maar er is wel een duidelijke groei van het aantal delicten tussen 1998 en 2000 waar te nemen. Het gebied tussen Groene Kruisweg en Zuiderparkweg is objectief gezien het meest veilige deel van het Zuiderpark. Het aantal diefstallen evenals het aantal geweldsdelicten is in de drie onderzoeksjaren afgenomen. Wel is het aantal inbraken toegenomen, wat vooral is toe te schrijven aan inbraak in tuinhuisjes.

Ook in de beleving van bezoekers en omwonenden, is het Zuiderpark niet veilig. Opvallend is dat veel geïnterviewden denken dat het onveiligheidsgevoel veel groter is dan de werkelijke onveiligheid. Verschillende plekken worden door de geïnterviewden aangewezen als onveilig. Het gedeelte op de Zuiderparkweg tussen de metrostations Zuidplein en Slinge wordt als meest onveilig ervaren. Andere onveilige plekken die vaak worden genoemd zijn de gedeelten tussen de volkstuinten en sportcomplexen aan weerszijde van de Zuiderparkweg, de parkeerplaats achter Ahoy en de oversteek over de Vaanweg. Ook de oost-westroutes dwars door het Zuiderpark worden, met name 's avonds, door de geïnterviewden als 'eng' ervaren en gemeden.

3 Quickscan veiligheidsrisico's Masterplan Zuiderpark

3.1 Inleiding

Zoals in voorgaande hoofdstukken naar voren is gekomen, heeft het Zuiderpark het laatste decennium aan belevingswaarde en gebruikswaarde ingeboet. Het park wordt momenteel als eng ervaren en de aanwezige voorzieningen hebben vaak nauwelijks meer een relatie met het park. Om de kwaliteiten van het Zuiderpark weer optimaal te kunnen benutten is een groots herstructureringsproces opgestart en een concept-Masterplan opgesteld. Het concept-Masterplan is in december 2001 vastgesteld en daarmee definitief geworden. Het Masterplan voorziet in een sterke verbetering van de beleving van het park. Daartoe worden vooral in de oost-westrichting zichtlijnen opgewaardeerd en ook voorzieningen toegevoegd. Belangrijke onderdelen van het nieuwe park zijn: een evenemententerrein, een promenade, zit- en ligweiden langs het water en sportieve vernieuwing bij bestaande sportparken aan de randen van het plangebied.

Hoewel het Masterplan voorziet in een groot aantal verbeteringen bevat het ook een aantal veiligheidsrisico's. Bij nadere uitwerking tot een ontwikkelingsplan zou aan deze veiligheidsrisico's nog extra aandacht besteed moeten worden. Deze risico's betreffen: sociale veiligheidsaspecten, brandveiligheidsaspecten en calamiteiten tijdens bijvoorbeeld grote manifestaties (zoals Metropolis). In dit hoofdstuk worden de veiligheidsrisico's die het Masterplan volgens ons bevat toegelicht. De beoordeling van veiligheidsrisico's is op de eerste plaats gedaan door een adviseur sociaal veilig ontwerpen. De bevindingen zijn getoetst in een tweetal workshops (zie paragraaf 1.3) en enkele interviews. Verslagen van de workshops zijn te vinden in bijlage 5. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de wijze waarop deze risico's kunnen worden verholpen of zo klein mogelijk kunnen worden gehouden.

Bij de indeling van dit hoofdstuk is uitgegaan van de opbouw van het Masterplan. Bij een verkenning van de eerste drie hoofdstukken van het Masterplan komt een aantal interessante veiligheidsknelpunten naar voren. Deze knelpunten volgen deels uit de aandachtspunten en risico's zoals die in het oriënterend gesprek (zie paragraaf 1.3) op tafel zijn gelegd. Een aantal inzichten is nieuw. De belangrijkste vijf veiligheidsrisico's worden in paragraaf 3.2 behandeld. Vervolgens worden in paragraaf 3.3 de veiligheidsrisico's bij de bouwstenen uit het Masterplan aangegeven. Daar waar paragraaf 3.2 nog bevindingen op hoofdlijnen zijn, wordt in paragraaf 3.3 dieper ingegaan op verschillende aspecten. De laatste twee paragrafen gaan in op belangrijke veiligheidsaspecten in relatie met de Zuiderparkweg (3.4) en het parkmanagement (3.5).

3.2 Belangrijkste veiligheidsrisico's op hoofdlijnen

Noord-zuidroutes

In het Masterplan wordt veel aandacht geschonken aan oost-westroutes en de veiligheid daarvan in dag- en nachtsituaties. De veiligheid van noord-zuidroutes is echter minder helder gedefinieerd; terwijl een centraal gelegen veilige dag- en nachtroute in noord-zuidrichting erg belangrijk is, gezien de ligging van het park ten opzichte van de omliggende wijken. Belangrijke noord-zuidroutes met het oog op veiligheid zijn: de Zuiderparkweg, de Groene Kruisweg/Dorpsweg en de route tussen twee woningcon-

concentraties overgaand in het pad dat in het verlengde van de Lepelaarsingel uitkomt.

Het belangrijkste probleem bij de Zuiderparkweg is dat niet over de gehele lengte van de route informele controle plaatsvindt. Over ruim een kilometer van deze route moet worden gefietst door open park en stedelijk-leisuregebied. De informele controle is hier zeer gering.

De oostzijde van de Groene Kruisweg/Dorpsweg is een potentiële veilige route, alsmede de oostzijde van de Vaanweg.

De meest veilige noord-zuidroute overdag, is de route tussen twee woningconcentraties overgaand in het pad dat in het verlengde van de Lepelaarsingel uitkomt. Vanuit het zuiden gezien komt de route na een scherpe bocht uit in een bosschage. Dit is zo ontworpen om enige verrassing in het park te brengen (niet alles direct kunnen overzien). Vanuit sociale veiligheid is dit minder aantrekkelijk.

Toegankelijkheid

Tijdens de eerste workshop met politie, brandweer en parkwachten is naar voren gekomen dat momenteel erg veel berovingen worden gepleegd door brommerrijders. In het huidige park is het aantal vluchtwegen aanzienlijk. Om brommerrijders in het park afdoende te weren zonder een hek om het gehele park te zetten (praktisch onmogelijk), moet het aantal hoofdentrees en daarmee vluchtwegen worden beperkt.

Oriëntatie

De introductie van het Canal Grande lijkt een goede bron voor oriëntatie. Echter, de water-as is nu een doodlopende waterlijn: het loopt niet van het ene duidelijk herkenbare punt naar het andere duidelijk herkenbare punt⁵. Ook is er in Charlois nauwelijks sprake van stedelijke activiteit langs het Canal. Het mist uitstraling en logica. Bovendien ligt het onder de metro, waarmee het ook aan attractiviteit inboet.

De positionering van de programma-onderdelen

Op hoofdlijnen ligt het programma vast, maar er zijn verbeteringen denkbaar om een meer evenwichtige samenhang te genereren. In de eerste plaats is het opheffen van de sportvelden aan de Vaanweg een goede vooruitgang. Hierdoor ontstaat een opengewerkte ruimte. Het is evenwel jammer dat de manifestatieweide excentrisch komt te liggen, waarbij de directe relatie met belangrijke openbaar vervoersknooppunten ontbreekt. Idealiter zou de manifestatieweide een meer centrale ligging, tussen de twee metrostations Zuidplein en Slinge in kunnen hebben. Omdat deze positionering niet ter discussie staat is het des te belangrijker dat de bereikbaarheid van de manifestatieweide aan de Vaanweg bij nadere uitwerking in de inrichtingsplannen optimaal is.

Duurzaamheid versus sociale veiligheid

In het Masterplan is sprake van een opdeling in verschillende sferen. Daarbij moet het meest westelijke gedeelte van het park een meer natuurlijk karakter uitstralen. Er worden subtiele hoogteverschillen aangebracht, wat vanuit ecologisch oogpunt interessante gradiënten oplevert.

Natuurvriendelijk beheerde groengebieden, zo leren recente ervaringen met andere parkcomplexen (o.a. de Tuin van Noord in Leiden), wordt door inwoners van omliggende wijken (vooral allochtonen) echter vaak ervaren als een bevestiging van het feit dat ze in een achterstandswijk leven en dat de ge-

Noot 4 Vergelijk het Canal Grande met het in de jaren negentig opgevijselde Canal bij Parc de La Vilette in Parijs. Dat begint op het Place Stalingrad (een echt stedelijk voorplein) en verbindt het plein met het echte parkgedeelte. Aan het Canal zijn bioscopen en restaurantjes gekomen.

meente weinig aan onderhoud doet. Gevoelens van onveiligheid en het daarmee gepaard gaande vermijdingsgedrag zijn dan snel aan de orde. Een belangrijke ecologische maatregel is het natuurlijk beheer van het water. Dit zal vooral een bijdrage kunnen leveren aan de attractiviteit van het park.

3.3 De bouwstenen

In het Masterplan wordt de visie op het park uitgewerkt in een aantal bouwstenen. Dit zijn: natuur, water, sport, tuinen, programma, routes en entrees, meubilair en parkeren. De keuzen die per bouwsteen zijn gemaakt, zijn getoetst op de gevolgen voor veiligheid. Hierna gaat elke paragraaf in op één van de bouwstenen, waarbij alleen de keuzen met gevolgen voor de veiligheid in het park zijn beschreven.

3.3.1 Bouwsteen Natuur

Ecologie ter verhoging uitstraling park

Ecologie wordt ingezet om de uitstraling van het park te vergroten. Dat is een fraai, maar tevens kwetsbaar uitgangspunt. Veel mensen ervaren natuurvriendelijk beheerde parkgebieden al snel als rommelig (zie ook 'duurzaamheid versus sociale veiligheid' in paragraaf 3.2). Bij een mooi park denken mensen eerder aan een verzorgd gebied met kleurrijke heester-bloemgroepen. Het is een uitdaging om natuurvriendelijk beheer te koppelen aan een hoge graad van acceptatie.

Cruising

Randzones, bijvoorbeeld tussen water enerzijds en bosschages anderzijds, worden minder frequent gebruikt door parkbezoekers. Dit soort gebieden worden daarom soms door homoseksuelen gebruikt als cruise-gebieden. Om deze reden is het soms aan te raden in de randzones natuurvriendelijk beheer te koppelen aan een hoge frequentie van het schoonhouden. Uit de interviews en ook uit de schouw is naar voren gekomen dat de randen van het Zuiderpark (omgeving Ahoy) worden gebruikt als cruise-gebied. Voorkomen moet worden dat recreërende parkbezoekers nare ervaringen hebben bij het passeren van deze gebieden (zoals bijvoorbeeld bij de Nieuwe Meer in Amsterdam). Uiteindelijk levert dit vermijdingsgedrag van gewenste doelgroepen op.

Opschonen bosschages en bosplantsoen

Het Masterplan voorziet in het opschonen van bosplantsoen en een groot aantal bosschages. Daarmee ontstaan overzichtelijke ruimten en semi-transparante overgangen. Ook worden er veel bomen in de vorm van promenadebeplanting aangeplant. Vanuit veiligheidsoptiek leiden deze maatregelen tot een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Hoogten en ecologische betekenis

Het Masterplan voorziet in veel nieuwe hoogteverschillen. Voorai in het centrale gedeelte van het park worden in het kader van sportieve vernieuwing hoge en lage elementen opgevoerd:

Echter, aan de rand van de Vaanweide vormen de lineaire graslichamen samen met de singels van de sportvelden restruimten, die weinig overzichtelijke en moeilijk beheerbare kamers vormen.

3.3.2 Bouwsteen Water

Spreiding van drukte

Het gehele waterprogramma uit het Masterplan levert een positieve bijdrage aan de attractiviteit van het Zuiderpark. Het is belangrijk dat een zekere mate van drukte wordt gegenereerd, zodat geen grote stille gebieden ontstaan waar onbedoeld gebruik plaatsvindt.

Natuurlijke oevers

Het Zuiderpark kent een aantal waterpartijen. Volgens het Masterplan worden de helft van de oevers aangelegd als natuurlijke oevers. De profielen laten zien dat dit (kind)vriendelijke oevers kunnen zijn, omdat alle oevers plasbermen hebben. Hoewel een deel van de natuurlijke oevers mogen veruigen, leveren ze geen gevaar op. Sterker nog, brede sloten kunnen ervoor zorgdragen dat de volkstuinen als een vesting, omringd door water komen te liggen en de toegankelijkheid voor onbevoegden wordt vergroot.

Overstort

Eens per twee jaar kan het voorkomen dat tijdelijk gebiedsvreemd water wordt ingelaten bij het water in het Zuiderpark. Een dergelijke overstort levert een tijdelijke vervuilingsgraad op van het water in het park. Dit hoeft geen verstoring van de volksgezondheid op te leveren.

3.3.3 Bouwsteen Sport

Lineaire rangschikking sportvelden

In het Masterplan zijn de sportvelden lineair gerangschikt. Dit is een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Met de lineaire rangschikking is een bepaalde mate van transparantie te garanderen, waardoor de sportvelden veel meer bij het park behoren. Bovendien ontstaan door deze nieuwe situatie minder snel kwetsbare overgangsgebieden, zoals bijvoorbeeld momenteel het geval is bij de Vaanweide.

Carnisse-eiland

Bij de sportieve vernieuwing Carnisse-eiland wordt een moeilijk toegankelijk gebied meer toegankelijk gemaakt. Momenteel wordt dit gebied geblokkeerd door Humanitas. In de toekomst wordt een horecafunctie in het verzorgingshuis voorgesteld, welke ook een betekenis voor het park kan krijgen. Door het water rond te trekken, is het gebied slechts op een paar plekken toegankelijk. Dat maakt een eventuele afsluitbaarheid in de toekomst mogelijk. De keuze voor optie 2, waarbij de Sperwers naast de speeltuin komt te liggen en de sportieve vernieuwing gerelateerd wordt aan de sportieve basisschool heeft grote voordelen voor de rust van de centrale zone voor Humanitas. Gelijkgestemde functies worden gebundeld en er zal een duidelijke zonering optreden. Ouderen worden zo 'gelinkt' aan de activiteiten waar ze plezier aan kunnen beleven en opgroeiende jongeren worden uit de hinderlijnen gehouden. De paden die het eiland verbinden met het omliggende park, geven het eiland evenwel nog niet optimaal een relatie met het echte park.

Parkeerplaatsen en auto-inbraken

Opvallend is het toenemende aantal auto-inbraken op parkeerplaatsen bij sportvelden en langs de openbare weg. Het is een landelijke tendens om in het ontwerp van sportcomplexen te voorzien in parkeren op het terrein van het sportcomplex en niet op verzamelparkeerterreinen. Het Masterplan voorziet in een verzamelparkeerterrein aan Oldegaarde.

Verlichting van sportvelden

De verlichting van sportvelden is erg verblindend voor omwonenden en passanten.

3.3.4 Bouwsteen Tuinen

Locatie thematuinen

Wat betreft de volkstuinten is het belangrijk dat in het Masterplan op drie wijzen thematuinen zijn opgenomen: tegen de randen, in inhammen en centraal gelegen. Daarmee wordt enerzijds het aantal volkstuinten teruggebracht; anderzijds wordt de oppervlakte van het siergedeelte van het park vergroot. Dat kan een hoge attractieve werking hebben.

Bij de rand langs het pad bij de centrale vijver pakt dit goed uit. Bij de inhammen en de "pockets of splendid isolation" pakt dit, vanuit veiligheid gezien, minder goed uit. Hier ontstaan meer randen en meer oncontroleerbare stukken. Ervaring wijst uit dat dit soort plekken erg gevoelig zijn voor erosie-vandalisme (bijvoorbeeld door illegaal storten van tuinafval). In korte tijd kan een dergelijke plek verpauperen, wat weer uitnodigt tot meer illegaal storten van tuinafval.

Vervuiling

In de tweede workshop is duidelijk naar voren gekomen dat er geen angst is voor vervuiling van de volkstuinten. Redenen hiervoor zijn dat de volkstuintvereniging van plan is het complex echt te 'managen' en dat de vereniging zich op allerlei manieren inzet om jongere gebruikers van het volkstuintencomplex aan te trekken. Een goed onderhouden en aantrekkelijk volkstuintencomplex is daar een voorwaarde voor, mede omdat de nieuwe gebruikers vaker moderne stedelingen zullen zijn, met hoge eisen aan netheid.

3.3.5 Bouwsteen programma

Nieuwe toevoegingen aan het programma

Het Masterplan voorziet in een aantal nieuwe toevoegingen aan het programma. De Droompaden worden belangrijke oost-westdragers; de meest interessante toevoegingen vinden vooral plaats langs de 'Boulevard'. Twee hoogtepunten zijn de verbijzondering van de omgeving van de grote speelvijver en de manifestatieweide (Vaanweide).

Naar aanleiding van de schouw en de interviews lijkt vooral de manifestatieweide een grote verbetering te zijn ten opzichte van de huidige situatie. Het eiland is nu een homo-ontmoetingsplaats, waardoor bezoekers van het park het gebied mijden. In de nieuwe situatie ontstaat een prettige nieuw aangelegde route langs het parkeerveld van Ahoy. Momenteel is ook de dichtbeboste omgeving tussen sportvelden en Vaanweg een gebied dat (ook overdag) wordt gemeden. Door het uitplaatsen van de sportvelden en het betrekken van de vrijkomende ruimte bij het echte park wordt anonimiteit tegengegaan. Er kan een overzichtelijk parkgedeelte worden toegevoegd aan de bestaande Vaanweide aan de overzijde van de weg.

Hoofdtoegang aan oostzijde

Opvallend is dat er aan de oostzijde van het Zuiderpark, op de legenda althans, geen hoofdingang is voorzien, terwijl juist hier vanaf de Groene Hilledijk kan worden aangehaakt aan de boulevard.

Toegang Vaanweide (manifestatieweide)

De Vaanweide krijgt bij manifestaties veel publiek te verwerken. Dit is anders dan in de huidige situatie. De boulevard is volgens het Masterplan de enige toegangsweg en daarmee ook vluchtweg van enig formaat bij rampen en catastrofes.

Stadspark of reeks buurtparken?

Bij het ontwerp van het Zuiderpark is voorzien in een verbinding tussen alle losse onderdelen van het park. Uit gesprekken en schouwen blijkt dat het Zuiderpark vooral ervaren wordt als een park dat bestaat uit een reeks van buurtparken. Naar verwachting lopen mensen minder snel het gehele park door als het Masterplan suggereert. Een centraal gelegen hoofdprogramma zou dit meer hebben uitgelokt, maar het eigenlijke park ligt ook in de nieuwe situatie te excentrisch om een echt stadspark te worden. Bovendien loopt de boulevard op de zuidoever (de noordoever is alleen wandelpad) en worden de volkstuinten en de thematuinen niet aangedaan. Door de afzijdige ligging zal dit gebied ook in de toekomst minder snel als stadspark worden ervaren.

Wangedrag brommerrijders en de openheid van het park

Tijdens de eerste workshop met nooddiensten is aangegeven dat er momenteel veel problemen zijn met wangedrag (diefstal) door brommerrijders. Er bestaat angst dat dit het park ook in de toekomst een slecht imago zal geven. Door de deelnemers van de tweede workshop wordt deze angst niet gedeeld. In deze workshop is daarom ook gesteld dat het park open moet zijn voor iedereen. Door maatregelen te nemen die ook fietsers en skeelers ontmoedigen, wordt het park echter onaantrekkelijk voor belangrijke gebruikersgroepen.

Locatie pierebadjes

In het Masterplan zijn een aantal pierebadjes opgenomen. Die voorzien in een behoefte en, mits goed onderhouden, kunnen zij een bijdrage leveren aan het parkgenot van de allerkleinsten. In het Masterplan zijn de plekken op kaart aangegeven alsof deze echt in het groen liggen. Ervaringen elders leren dat dergelijke plekken een onmiskenbare aantrekkingskracht uitoefenen op mensen met oneigenlijke bedoelingen.

3.3.6 Bouwsteen routes en entrees, meubilair en parkeren

Belangrijkste knelpunten

Ten opzichte van de situatie in het huidige park kan binnen deze bouwsteen op het gebied van veiligheid veel worden verbeterd. Hieronder zijn de belangrijkste knelpunten die zich in de huidige situatie voordoen op een rijtje gezet:

- a de oriëntatie is moeizaam;
- b de paden in het park sluiten slecht aan op het bestaande netwerk;
- c vanuit de wijken zijn er geen herkenbare entrees naar het park;
- d het park heeft geen eigen identiteit wat vooral komt door achterstallig beheer en het om budgettaire redenen omvormen van gazons tot bosplantsoen;
- e het park is 'veel van hetzelfde': er zijn geen hoofdmomenten en geen belangrijke hoofdlijnen van waaruit het park kan worden beleefd;
- f er zijn veel gevoelens van onveiligheid, wat ook wordt versterkt door de doorgaans slechte kwaliteit van straatmeubilair (of het ontbreken daarvan) en verlichting;
- g het parkeren vindt alleen plaats aan de randen bij de sportfuncties. De auto kan niet echt "het park in", waardoor het park niet tegemoetkomt aan veranderende tendensen in de samenleving.

Vanuit sociale veiligheid zijn deze knelpunten zeer belangrijk. Alle criteria waaraan een veilige omgeving moet voldoen⁶, zijn hier in het geding. In het Masterplan is beoogd een oplossing te bieden voor bovenstaande knelpunten. Hiernavolgend worden de oplossingen langs de lat gelegd.

a Oriëntatie

De oriëntatie is in het Masterplan een stuk verbeterd. Dit heeft vooral te maken met de hiërarchie van paden waarin het Masterplan voorziet. In het huidige park is het een warboel van paden van dezelfde orde. In het nieuwe plan is er een rangorde en worden stromen gebundeld, hetgeen de sociale veiligheid ten goede komt.

b Aansluiting op het bestaande netwerk

Over het algemeen is de aansluiting op het bestaande netwerk verbeterd. Vooral aan de zuidzijde bij Ahoy is deze verbetering significant. In het Masterplan wordt dit gebied door een aantal voetgangerslijnen aan het park gekoppeld. Drie bruggen over de vijver zorgen ervoor dat er een concentratie zal zijn van voetgangersstromen. Daarmee wordt de achterzijde van Ahoy aan de anonimiteit onttrokken en zal het gebied meer een onderdeel van het park zijn.

c Herkenbare entrees naar het park

Het Masterplan zet zwaar in op het verbeteren van de entrees. Er zijn negen hoofdentrees gekomen, die de toegankelijkheid moeten verhogen. De meest westelijke entree (ter hoogte van de tramlijn aan de Boergoense Vliet) is niet overtuigend, omdat deze geen duidelijke aantakking heeft op de hoofdmassa van het park en kort daarop wordt gevolgd door opnieuw een hoofdentree. Dit werkt verwarrend.

d Eigen identiteit

Het Zuiderpark krijgt in grote mate een eigen identiteit met de uitvoering van het Masterplan. Belangrijke ingrepen daartoe zijn:

- verwijderen van bosplantsoen;
- behoud solitaire bomen in gazons, behorend bij het Volkspark van weleer;
- plaatsen van nieuwe boomgroepen, o.a. als blikvanger op de boulevard;
- omvormen van water;
- toevoegen van functies;
- toevoegen van verschillende heestergroepen en plantvakken, die voor een hoge mate van attractiviteit kunnen zorgdragen. Een thema waar ouderen, maar vooral ook de "nieuwe Rotterdammers" waarde aan hechten.

e Onderscheid in hoofdlijnen en nevenpaden/-gebieden

Er is in het Masterplan een duidelijk onderscheid gemaakt tussen hoofdlijnen en minder belangrijke paden. Vooral in oost-westrichting is hierin voorzien. In noord-zuidrichting is deze differentiatie minder zichtbaar. Voor doorgaand langzaam verkeer is, in deze richting, een helder verloop en een niet te groot aanbod aan veilige avondroutes (qua bundeling van stromen) belangrijk.

f Straatmeubilair en verlichting

Straatmeubilair en verlichting zijn bij verdere uitwerking nog een aan-

Noot 6 Attractiviteit, zien en gezien worden, toegankelijkheid en in mindere mate territorialiteit (het mijn en dijn).

dachtspunt. Bij parkgebieden is het raadzaam om de routes die niet veel worden gebruikt en waar 's avonds de sociale veiligheid niet kan worden gewaarborgd, niet te verlichten. Deze onveilige routes worden dan gemeden. Bovendien worden door het vermijden van deze routes langzaam-verkeer-stromen gebundeld.

g Parkeerplaatsen

De situering van verzamelparkeerplaatsen voor volkstuinders binnen de directe invloedssfeer van de AHOY is af te raden.

3.4 Zuiderparkweg

Fietsroute

Momenteel heeft de Zuiderparkweg een zwaar beplante middenberm en dichte beplantingen aan weerszijden van de weg tussen rijbaan en fietspad. De beplanting bestaat voor een groot deel uit beuken. Deze blijven tot in de winter in het blad, waardoor er erg weinig contact mogelijk is tussen de verschillende verkeersstromen. Ook is er geen goede verlichting langs het fietspad. De verlichting ontbreekt op cruciale plaatsen, waardoor er teveel grote contrasten tussen donker en licht optreden en de gelijkmatigheid verdwijnt. Zowel het gebrek aan sociale controle, de slechte verlichting en de onprettige sfeer veroorzaakt door de aan westzijde gelegen metro op zware kolommen, maken de fietsroute sociaal onveilig en zeer onaantrekkelijk.

In het Masterplan wordt voorgesteld om de Zuiderparkweg niet meer lineair te beplanten, zodat meer contact met het park ontstaat. Losse boomgroepen en veel water moeten zorgen voor goed zicht. Het tweezijdige fietspad komt los te liggen van de rijweg en zal lopen over een lange brug. Ook voor de sociale veiligheid zijn deze voorstellen uiterst positief. De kolommen van de metro komen voor een substantieel deel van het traject in het water te staan, hetgeen potentiële daders niet meer de gelegenheid geeft zich te verschuilen. Ook worden de fietsstromen gebundeld wat bijdraagt aan meer informele controle. Deze route kan een belangrijke avondroute worden, mits voor goede (witte) verlichting wordt gezorgd.

Bevorderen veiligheidsbeleving door verminderen geluidsoverlast

In het Masterplan wordt voorgesteld het aantal rijbanen van de Zuiderparkweg terug te brengen van vier naar twee rijbanen. In een situatie met twee rijbanen wordt over het algemeen minder hard gereden, waardoor ook minder geluid wordt geproduceerd. Het langzame verkeer zal zich hierdoor veiliger voelen. Indien men schreeuwt in geval van nood, dan wordt dit in het algemeen niet meer overstemd door het geluid van passerende auto's. In deze zin zijn meer auto's op smallere stroken duidelijk te prefereren.

Ruimten bij landhoofd van de brug

Uit de wegprofielen komt naar voren dat er bij het landhoofd van de brug ruimten zijn, die vanuit sociale veiligheid als onprettig ervaren worden. Hier zouden junkies en zwervers kunnen schuilen en kan zwerfvuil zich ophopen.

3.5 Parkmanagement

Evaluatie

Het Masterplan geeft aan dat er een duidelijk verschil zal zijn tussen het huidige parkbeheer en het toekomstige parkmanagement. Bij het toekomstig parkmanagement worden tendensen geëvalueerd en wordt steeds bekeken of

het park nog actueel is (nog voldoet aan de maatschappelijke vereisten). De evaluatie richt zich met name op gebruik, wat een positief aspect is. Het parkmanagement zou ook op negatieve aspecten moeten worden geëvalueerd.

Capaciteit

In de eerste workshop is nadrukkelijk naar voren gekomen dat voor beheer en toezicht in het nieuwe Zuiderpark te weinig capaciteit beschikbaar is. Voor de huidige drie boswachters is het gebied te groot om alle taken goed te kunnen uitvoeren.

4 Aanbevelingen en conclusies

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn de veiligheidsrisico's die het Masterplan bevat toegelicht. In dit hoofdstuk wordt op de eerste plaats ingegaan op de wijze waarop deze risico's kunnen worden verholpen of zo klein mogelijk kunnen worden gehouden. Deze aanbevelingen komen als eerste aan bod. Daarbij is de hoofdstukindeling van hoofdstuk 3 aangehouden. Dit maakt het makkelijk nog eens terug te bladeren naar het geconstateerde waar de aanbeveling uit voortkomt.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies. Daarbij wordt een antwoord gegeven op de vraag of het Masterplan Zuiderpark in voldoende mate tegemoet komt aan de geconstateerde veiligheidsrisico's en worden de belangrijkste aandachtspunten gegeven.

4.2 Aanbevelingen bij belangrijkste veiligheidsrisico's op hoofdlijnen

Noord-zuidroutes

Het Masterplan besteedt veel aandacht aan oost-westroutes en de veiligheid daarvan in dag- en nachtsituaties. Veilige noord-zuidroutes zijn minder helder gedefinieerd. Er zou sterk ingezet moeten worden op het creëren van een centraal gelegen veilige dag- en nachtroute. Belangrijke noord-zuidroutes met het oog op veiligheid zijn: Zuiderparkweg, Groene Kruisweg/Dorpsweg en de route tussen twee woningconcentraties overgaand in het pad dat in het verlengde van de Lepelaarsingel uitkomt.

De route langs de Zuiderparkweg zou als veilige dag- en nachtroute kunnen fungeren, indien het tweerichtingen fietspad uit het Masterplan op een goede manier verknoopt wordt met de Goereesestraat. Ook dient een goede witte lichtbron te worden gebruikt langs het fietspad. Feit blijft dat er over ruim een kilometer door open park en stedelijk leisure-gebied moet worden gefietst. In de Nota van Uitgangspunten van het op handen zijnde Masterplan Zuidplein e.o. zou aandacht moeten zijn voor het tegemoetkomen aan sociale veiligheid om een bijdrage te leveren aan het verkleinen van deze afstand, waarop informele controle gering is. Dit zou men bijvoorbeeld kunnen doen door functies in het park te creëren die 's avonds open zijn en als 'save haven' kunnen dienen en door extra naar de routes tussen het metrostation Zuidplein en het park zelf te kijken.

De oostzijde van de Groene Kruisweg/Dorpsweg is een potentiële veilige route, alsmede de oostzijde van de Vaanweg. Idealiter worden de langzaamverkeer-stromen hier gebundeld aan één zijde van genoemde wegen.

De meest veilige noord-zuidroute overdag, is de route tussen twee woningconcentraties overgaand in het pad dat in het verlengde van de Lepelaarsingel uitkomt. Om het zicht vanuit de woningen optimaal maken, zou de route opgenomen moeten worden in een open weide met verspreid staande bomen in plaats van een dichte bosschage. Het zigzaggende pad over het eiland in de vijver kan behouden blijven.

Toegankelijkheid

Trend is dat in het park veel berovingen worden gepleegd door brommerrijders met hun bijrijders (dit blijkt overigens niet uit het aantal aangiften). In het huidige park is het aantal vluchtwegen aanzienlijk. Ook het Masterplan kent veel vluchtwegen. Er zijn negen hoofdtoegangen in het noorden en zuiden opgenomen. In het ideale geval zijn er vier tot zes hoofdtoegangen. Bij minder toegangen kunnen brommers op slechts een beperkt aantal locaties het park uit en zijn deze ook sneller traceerbaar.

De hoofdtoegangen dienen logisch vertakt te zijn met belangrijke lijnen in de ten noorden en zuiden van het park gelegen buurten. Daarom zou de hoofdtoegang bij het helofytenfilter (Pendrechtseweg) kunnen vervallen. Dit geldt ook voor een tweede hoofdtoegang in het zuiden. Deze aanbevelingen laten onverlet dat er op die plaatsen in de randen **wel** informele entrees met brommersluizen of anderszins afsluitbare entrees kunnen worden opgenomen. Brommerdrempels in het park zelf zijn niet aan te raden. Deze werken wel vertragend, maar tussen de drempels wordt extra gas gegeven. Bovendien vinden skeelers een dergelijke drempel eerder uitdaging dan obstakel. De hoofdtoegangen zouden door het speciaal te ontwerpen Zuiderparkhek onderscheiden kunnen worden van de meer informele entrees, die van brommersluizen zouden moeten worden voorzien. Deze informele entrees kunnen in een zelfde vormgeving worden ontwikkeld. Een goede referentie is het Oosterpark in Amsterdam met brommersluizen aan de randen van het park.

Daarnaast is het raadzaam om bij de hoofdtoegangen geboden in plaats van verboden te plaatsen (en bij de subtoegangen juist verboden). Dat werkt psychologisch sterker. Het gaat dan om blauwe borden met fietsers en wandelaars in plaats van rode gebodsborden. Een goede referentie is het Vondelpark Amsterdam. In het Vondelpark komen zelden brommers, hoewel het wel makkelijk toegankelijk is. Als er genoeg publiek is en er is enige mate van sociale cohesie tussen de parkbezoekers ontstaan, worden de brommerrijders er wel op gewezen dat hun aanwezigheid niet gewenst is. Een dergelijk voorbeeld van spontane burgerzin is in de loop der tijd ook ontstaan in het Vondelpark.

Als er onverhoopt toch grote problemen met brommerrijders zijn kan alsnog op verbodsborden overgegaan worden. Overtreders zijn dan tevens verbaliseerbaar. Een dergelijke wijziging zou uit nulmetingen moeten komen.

Oriëntatie

De introductie van het Canal Grande lijkt een goede bron voor oriëntatie. Om de uitstraling en logica te verbeteren zou het Canal Grande meer vanuit de buurt doorgetrokken moeten worden. Bezien kan worden of er mogelijkheden zijn in het profiel van de Goereesestraat. Ook strekt het tot de aanbeveling het water van het Canal in open verbinding te laten staan met het water in het park. Nu kan het Canal gemakkelijk vervallen tot een vergaarbak van zwerfvuil. Mogelijk dat ook deze aanbeveling een vertaalslag kan krijgen in een Nota van Uitgangspunten voor het Masterplan Zuidplein e.o..

De positionering van de programma-onderdelen

De meest ideale plek voor een manifestatieweide is de locatie van het huidige volkstuintencomplex op het "Eilandenrijk". Hier ligt de manifestatieweide vrij centraal aan de meest overzichtelijke route en op loopafstand van beide metrostations Slinge en Zuidplein. Bovendien is deze locatie goed te ontsluiten bij calamiteiten en goed toegankelijk voor leverantie vanaf de Zuiderparkweg. Een bijkomend voordeel is dat de manifestatieweide op deze locatie de langzaamverkeersroute langs de Zuiderparkweg levendiger maakt.

Overigens is in dit rapport overal uitgegaan van de excentrisch geplaatste manifestatieweide langs de Vaanweg en worden (gegeven deze keuze) ver-

dere aanbevelingen hierop gebaseerd.

Duurzaamheid versus sociale veiligheid

In het Masterplan is aangegeven dat het meest westelijke gedeelte van het park een meer natuurlijk karakter krijgt. Daartoe zal het ecologisch worden beheerd. Ecologisch beheer heeft vaak een wat rommelige, verwilderde aanblik. Om omwonenden niet het gevoel te geven dat dit deel minder goed wordt beheerd, moet heel duidelijk zijn waar natuurlijk beheer plaatsvindt. Daarnaast is het belangrijk dat het centrale westelijke deel **zo net** mogelijk wordt beheerd. Dat maakt tevens communicatie met gebruikers/bezoekers een stuk gemakkelijker. Het culturele deel van het park krijgt dan ook bij voorkeur een nette uitstraling met een daarbijbehorend standaard plus beheer (of vergelijkbare benaming qua ambitieniveau).

4.3 Aanbevelingen bij de bouwstenen

In het Masterplan wordt de visie op het park uitgewerkt in een aantal bouwstenen. Hierna gaat (net als in hoofdstuk 3) elke paragraaf in op één van de bouwstenen, waarbij wordt ingegaan op de wijze waarop de in hoofdstuk 3 aangegeven veiligheidsrisico's kunnen worden verholpen of zo klein mogelijk kunnen worden gehouden.

4.3.1 Aanbevelingen bij bouwsteen Natuur

Ecologie ter verhoging van uitstraling park

Ecologie wordt ingezet om de uitstraling van het park te vergroten. In de regel betekent ecologisch of natuurvriendelijk beheer dat één keer in de maand handmatig wordt gewied. Ervaring (o.a. bij recent onderzoek in Leiden) heeft geleerd dat het mensen vaak niet opvalt of er brandnetels of aangeplante parkbeplanting staat, maar dat zwerfafval mensen wel opvalt en stoort ("Dat bierblikje ligt er al vier weken, doet de gemeente nou nooit wat?"). Koppel juist natuurvriendelijk beheerde zones met een superplus pakket aan beheermaatregelen om zwerfvuil tegen te gaan. Eén keer in de maand natuurlijk groenbeheer wordt idealiter uitgebreid met vier keer in de maand vuilprikken.

Cruising

Randzones, bijvoorbeeld tussen water enerzijds en bosschages anderzijds, worden minder frequent gebruikt door parkbezoekers. Dit soort gebieden worden daarom veelal door homoseksuelen gebruikt als cruise-gebieden. Zorg in dergelijke potentieel kwetsbare gebieden, zoals in de zone ten oosten van het helofytenfilter en het gebied met greppels, voor een regulier maaibeheer. Hierdoor ontstaan goede zichtlijnen, waarmee een open en overzichtelijk terrein wel voor luwte zorgt maar niet tot onbedoeld gebruik uitnodigt. Overigens is dubbelgebruik niet ondenkbaar. Zo is het Rosarium in het Vondelpark overdag een verzamelplaats voor bejaarde rozenliefhebbers. In de schemeruren floreert de herenliefde. Beide doelgroepen zitten elkaar niet in de weg, mits er voldoende vuilnisbakken staan voor de tissues en er bij overlast van zwerfvuil een adequaat beheer wordt gevoerd.

Opschonen bosschages en bosplantsoen

Het Masterplan voorziet in het opschonen van bosplantsoen en een groot aantal bosschages. Ook worden er veel bomen in de vorm van promenadebeplanting aangeplant. Vanuit veiligheidsoptiek leiden deze maatregelen tot

een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Aanbeveling hierbij is dat er zorg voor moet worden gedragen dat het beheer ook zo wordt afgestemd dat het beoogde sfeerbeeld er over tien jaar nog zo uit ziet.

Hoogten en ecologische betekenis

Het Masterplan voorziet in nieuwe hoogteverschillen. Aan de rand van de Vaanweide vormen de lineaire graslichamen samen met de singels van de sportvelden restruimten, die weinig overzichtelijke en moeilijk beheerbare kamers vormen. Door het meest zuidelijk gelegen grondlichaam zodanig te draaien dat er meer ruimte komt tussen de sportvelden en de rest van de parkzone, worden sociaal onveilige plekken vermeden.

4.3.2 Aanbevelingen bij Bouwsteen Water

Spreiding van drukte en beheer speelvelden

Het gehele waterprogramma uit het Masterplan levert een positieve bijdrage aan de attractiviteit van het Zuiderpark. Het is belangrijk dat overal een zekere mate van drukte wordt gegenereerd, zodat geen stille gebieden ontstaan waar onbedoeld gebruik plaatsvindt.

Daar waar kinderspeelplaatsen zijn, is het raadzaam de oevers zeer goed te beheren. Dat betekent vooral dat de oevers goed in het zicht moeten liggen en dat er bijvoorbeeld niet in wilgentenenbeschoeiing wordt voorzien. Wilgentenen schieten erg snel door, waardoor binnen korte tijd een groen, nauwelijks transparant, gordijn is verschenen. Vanuit ecologische optiek zijn wilgentenen gewenst, maar vanuit kindveiligheid niet. Enigszins afgeschermd plekken trekken kinderlokkers en andere mensen met verkeerde bedoelingen aan. Ook junkies kunnen hier onbedoelde gebruikers worden.

Daarnaast is het raadzaam om speelvelden die niet zijn aangetakt op het hoofdwaterstelsel, twee keer per jaar (gedeeltelijk) leeg te pompen en de bodem en de directe omgeving van de oever op ongerechtigheden (zoals spuiten) te controleren.

Natuurlijke oevers

Het Zuiderpark kent een aantal waterpartijen. Volgens het Masterplan worden de helft van de oevers aangelegd als natuurlijke oevers. Voor de uitstraling van de oevers is het aan te raden een frequent schoonmaakregiem te hanteren (zie bouwsteen natuur). Dit geldt in sterke mate voor de hele noordoever van de Zuiderparkoever.

4.3.3 Aanbevelingen bij Bouwsteen Sport

Lineaire rangschikking sportvelden

In het Masterplan zijn de sportvelden lineair gerangschikt, waardoor een bepaalde mate van transparantie is te garanderen en de sportvelden veel meer bij het park behoren. Deze transparantie dient ook in het beheerplan van het groenbeheer te worden gegarandeerd. Daarbij dient ook te worden opgenomen dat de singels niet mogen dichtslibben met onderbegroeiing.

Carnisse-eiland

Bij de sportieve vernieuwing Carnisse-eiland wordt een moeilijk toegankelijk gebied meer toegankelijk gemaakt. De paden die het eiland verbinden met het omliggende park, geven het eiland evenwel nog niet optimaal een relatie met het echte park. Daartoe kan het centraal gelegen pad in het verlengde van de parkeerplaatsen in een rechte lijn over het water worden doorgetrokken. Om

goed het onderscheid tussen 'mijn en dijn' aan te geven, worden hagen voorgesteld. Idealiter worden deze op dezelfde wijze vormgegeven als het Zuiderparkhek bij de sportvelden aan de Oldegaarde; dat wil zeggen een vrij laag hek, dat begeleid wordt door een ca. 2 m. brede haag, die ondoordringbaar is en goed overzichtelijk en beheerbaar.

Parkeerplaatsen en auto-inbraken

Om het aantal auto-inbraken zo laag mogelijk te houden, dienen parkeerterreinen bij de sportverenigingen op het terrein van de sportclub in het zicht van kantine en velden te liggen. Voor het parkeren van parkbezoekers kunnen wel kleine parkeerplaatsen worden aangelegd (dagrecreatie). Deze zouden in het zicht van bijvoorbeeld de manifestatieweide kunnen komen te liggen.

Verlichting van sportvelden

De verlichting van sportvelden is erg verblindend voor omwonenden en passanten. Daarom dient bij de verlichting van de sportvelden ervoor te worden gezorgd dat het licht wordt gedimd. Passanten mogen niet worden overbelicht en ook niet door onbelichte plekken worden geleid. Ook op deze schaal is gelijkmatigheid een voorwaarde voor welbevinden en daarmee sociale veiligheid.

4.3.4 Aanbevelingen bij Bouwsteen Tuinen

Locatie thematuinen

In het Masterplan zijn op drie wijzen thematuinen opgenomen: tegen de randen, in inhammen en centraal gelegen. Bij de inhammen en de "pockets of splendid isolation" pakt dit, vanuit veiligheid gezien, niet goed uit. Hier ontstaan meer randen en meer niet te controleren stukken. Ontwerp de thematuinen daarom lineair gericht tegen de randen van de volkstuinten of maak kleine bijzondere tuinen op scharnierpunten van langzaamverkeersroutes, zoals dat in het volkstuintencomplex ten noorden van de begraafplaats is gebeurd. Een vergelijkbare oplossing zou ook bij het "eilandenrijk" toegepast kunnen worden. Er wordt dan meer ruimte om het tuingedeelte heen gecreëerd en het wordt aan alle kanten door paden ontsloten.

Beheer thematuinen

Indien wordt gekozen om de thematuinen in de volkstuintencomplexen door te voeren, moet het beheer daarvan goed geregeld zijn. Temeer omdat er hoge eisen worden gesteld aan de uitstraling, is onderhoudsniveau 'standaard plus' of vergelijkbaar een eis.

Vervuiling

In de tweede workshop is duidelijk naar voren gekomen dat er geen angst is voor vervuiling van de volkstuinten. Aanbevolen wordt om wel een aantal eisen voor de tuinen vast te leggen. Een goed referentiebeeld is het volkstuintencomplex Tuindorp West in Utrecht (tegen Voordorp aan). Hier bestaan wel voorschriften over het onderhoud van de haag die om de tuinen staat, maar niet over de mate van braakliggerie. Daardoor zijn er interessante soorten tuinen ontstaan, zoals: vliedertuinen, Surinaamse erven en beeldentuinen. Het complex is overdag echt een park geworden. Voorwaarde is wel een afsluiting in de avonduren.

4.3.5 Aanbevelingen bij Bouwsteen programma

Nieuwe toevoegingen aan het programma

Het Masterplan voorziet in een aantal nieuwe toevoegingen aan het programma. Ondanks de niet centrale ligging lijkt de vormgeving van de manifestatieweide een grote verbetering te zijn ten opzichte van de huidige situatie (zie ook pag.15). Aanbevolen wordt een mooie ijle en transparante brug over de Vaanweg te maken, in plaats van een civiel technische betonnen kunstwerk met veel als sociaal onveilig ervaren hoeken. Evident is dat ook in de toekomst de oversteekbaarheid van de Vaanweg wordt tegengegaan; het is bij manifestaties te gevaarlijk als er op maaiveld wordt overgestoken. Ook zal er voldoende aandacht moeten zijn voor routes tussen het evenemententerrein en de metro.

Hoofdtoegang aan oostzijde

Aan de oostzijde van het Zuiderpark is geen hoofdtoegang. Aanbevolen wordt een echte Zuiderparkpoort te maken aan de Feijenoordzijde (Groene Hilledijk).

Toegang Vaanweide

De Vaanweide krijgt bij manifestaties veel publiek te verwerken. Er is slechts één vluchtweg van enige maat bij rampen en catastrofes. Vanuit de brandweer wordt gepleit voor minstens twee hoofdtoegangen tot het terrein. Dimensioneer daarom een tweede brede (calamiteiten)brug (klasse 45⁷) richting Ahoy. Veel mensen zullen parkeren bij Ahoy en de voetgangersbrug zal op de cognitieve map van de bezoekers staan.

Stadspark of reeks buurtparken?

Bij het ontwerp van het Zuiderpark is voorzien in een verbinding tussen alle losse onderdelen van het park. Echter het Zuiderpark wordt vooral gezien als een park dat bestaat uit een reeks van buurtparken. Naar verwachting lopen mensen minder snel het gehele park door als het Masterplan suggereert. Om het park meer een stadspark te maken, kan de boulevard worden verplaatst naar de zonzijde van de Zuiderparkplas. Daarmee dient ook te worden ingespeeld op de aantrekkelijkheid van de geplande thematuinen.

Een alternatief is het maken van een krakelingvorming breder padenstelsel, dat zowel de noord- als de zuidoever aandoet. Hier kan druk geflaneerd worden door zowel voetgangers en fietsers als ook skeelers. Het materiaal dient van asfalt te zijn om ook fietsers en skeelers te trekken. Belangrijk is dat mensen die kleine ommetjes vanuit de wijken maken, ook gedeeltelijk gebruik maken van de boulevard. Op deze manier worden ook op schemeruren langzaamverkeersstromen gebundeld.

In de tweede workshop en uit het interview met de hoofdontwerper is naar voren gekomen dat dit vanuit sociale veiligheid gewenst krakelingvormig padenstelsel teveel afbreuk doet aan het van het park. Het park wordt voorzien van een drukke boulevard voor alle langzaam verkeer op een cultureel vormgegeven zuidoever en een luwe "Droomlijn" voor voetgangers aan de ecologisch vormgegeven noordzijde.

Om toch die gewenste bundeling van stromen (levendigheid) te genereren zou onderzocht moeten worden of er andere interessante ommetjes voor skeelers, fietsers en hardlopers kunnen ontstaan vanuit Oud Charlois, Carnisse, Pendrecht en Zuidwijk. Deze routes dienen aan te takken op de boulevard. Bij deze oplossing moet ook worden gezocht naar sterke dragers aan de randen (Oldegaarde, Zandweg).

Bij dit onderdeel is op zijn plaats dat er ook hondenuitlaatzones in het Masterplan opgenomen zullen moeten worden. Belangrijke dragers als de bermen van de Oldegaarde alsmede de Zuiderparkweg zullen ook in de toekomst voor

Noot 7 Het getal van de klasse refereert naar het tonnage. Klasse 45 bruggen zijn gewenst als er ook een nadere calamiteitenbrug is. Is dit niet het geval, dan is klasse 60 gewenst.

honden toegankelijk blijven. Verder komen o.i. enkele locaties te vervallen. In het oostelijk van de Zuiderparkweg gelegen gedeelte van het park adviseren we zowel de rand ten zuiden van de Zuiderhof als de omgeving van de manifestatieweide te ontzien. Gezocht moet worden naar nieuwe routes. Ons voorstel is om een zone ten noorden van De Musschen en Goal te bestemmen alsmede ten noorden van Spartaan en Snelwiek/Zuiderste. Daarmee worden plekken waar evenementen worden gehouden en te ontwikkelen bijzonder plekken langs de droomlijn aan de plas gevrijwaard van honden(poep).

Om te voorkomen dat de route achter de volkstuinten op de noordoever toch een skeeler- en brommerroute wordt, moeten hier bij belangrijke passages brommersluizen komen. Deze dienen afgestemd te worden op de vormgeving van het Zuiderparkhek.

Locatie pierebadjes

In het Masterplan zijn her in der in het centrale gebied pierebadjes opgenomen. Houdt de directe omgeving van het pierebad open en zorg voor goede zichtlijnen naar wandel- en fietspaden. Zie af van ecologisch beheerde oevers (met doorschietende wilgentenen e.d.) of velden in de directe omgeving. Zorg minimaal twee keer per jaar voor het leegpompen en aanzuiveren van water.

4.3.6 Bouwsteen routes en entrees, meubilair en parkeren

Een aantal van de volgende aanbevelingen is op schets gezet, die bij de verschillende workshops zijn gebruikt als werkdocument. Kleurkopieën van deze werkdocumenten, die de hoofdlijnen van het rapport visualiseren, zijn als losse bijlage in het rapport opgenomen.

a Oriëntatie

De oriëntatie is in het Masterplan een stuk verbeterd. Dit heeft vooral te maken met de hiërarchie van paden waarin het Masterplan voorziet. Een punt van aandacht is nog de droomlijn voor langzaam verkeer parallel aan de zuidgrens van Ahoy. Deze zou in oostwaartse richting doorgezet moeten worden. Nu is de omgeving van Ahoy een voetgangersgebied. Het koppelen aan een fietsroute genereert meer activiteit, wat wenselijk is in een gebied waar problemen zijn met onbedoeld gebruik.

b Aansluiting op het bestaande netwerk

Over het algemeen is de aansluiting op het bestaande netwerk verbeterd. Vooral aan de zuidzijde bij Ahoy is deze verbetering significant. Naast alle voorgenomen maatregelen is het raadzaam het gebied ten zuiden van Ahoy ook toegankelijk te maken voor fietsers. Van belang is dat er zowel in het park zelf als aan de randen en vervolgroutes, een adequaat bewegwijzeringssysteem wordt gerealiseerd.

c Herkenbare entrees naar het park

Het Masterplan zet zwaar in op het verbeteren van de entrees. De meest westelijke entree, ter hoogte van de tramlijn aan de Boergoense Vliet is niet overtuigend. Zie daarom af van het uitbreiden van het park met de zone ten westen van de huidige parkgrens. Indien dit gebied als groengebied wordt uitgevoerd, zal het sterk op Charlois gericht moeten worden en een buurtbetekenis moeten krijgen.

d Eigen identiteit

Het Zuiderpark krijgt in grote mate een eigen identiteit met de uitvoering van het Masterplan. Zorg vooral bij het herintroduceren van heestergroe-

pen en plantvakken voor een goede koppeling aan het beheer. Bij deze beplantingskeuze hoort een hoog onderhoudsniveau (standaard plus of vergelijkbaar). Alleen met een hoog onderhoudsniveau is het ambitieniveau van het ontwerp haalbaar op de langere termijn.

e Onderscheid in hoofdlijnen en nevenpaden/-gebieden

Er is in het Masterplan een onderscheid gemaakt tussen hoofdlijnen en minder belangrijke paden. In noord-zuidrichting is deze differentiatie nog niet goed zichtbaar. Maak daarom een heldere centrale dagverbinding in noord-zuidrichting. Deze verbinding dient goed aan te sluiten op de woninggebieden in Pendrecht/Zuidwijk enerzijds en Charlois/Carnisse anderzijds.

f Straatmeubilair en verlichting

Straatmeubilair en verlichting zijn voor verdere uitwerking nog een aandachtspunt. Zie in ieder geval af van verlichting langs ten minste twee doorgaande routes door het park, bijvoorbeeld de route ten oosten van het Ahoy-complex en de route ten westen van het Ahoy-complex. Ga uit van tweezijdige fietspaden langs de drie autowegen.

g Parkeerplaatsen

De situering van verzamelparkeerplaatsen voor volkstuinders binnen de directe invloedssfeer van Ahoy is af te raden. Maak daarom een parkeerplek alleen toegankelijk voor volkstuinders, bijvoorbeeld door middel van chipkaarten. Een andere optie is de parkeerplaats bij Ahoy op te heffen en het parkeren van de volkstuinders te combineren met het parkeren bij Humanitas op het Carnisse-eiland.

4.4 Aanbevelingen bij de Zuiderparkweg

Fietsroute

Bij de varianten voor de herprofilering van de Zuiderparkweg bestaat vanuit veiligheidsoptiek een voorkeur voor de hoofdvariant B, waarbij het langzaam verkeer tweezijdig wordt gebundeld in combinatie met een ventweg. Daarbij dient wel wit (sol)licht gebruikt te worden en geen neonlicht.

Maak in de uitwerking duidelijk dat de Goereesestraat een prettig vervolg op de avondroute kan worden. Daartoe dient het stuk tussen de hoofdentree op de Zuiderparkweg logisch verbonden te worden met deze straat. Dat betekent extra aandacht voor het gebied achter het tennispark. Feit blijft dat het langzaam verkeer minimaal 800 meter geen sociale controle heeft vanuit woningen.

Bij de kolommen in het water zou een lichtkunstwerk een oplossing kunnen bieden voor het begeleiden van de route (referentie: lantaarns van kunstenaar Jan van Munster onder een voorheen als eng ervaren viaduct in Diemen (NH)).

Bij deze maatregelen en aanbevelingen dient de kanttekening te worden geplaatst, dat het de vraag blijft of de Zuiderparkweg de meest veilige avondroute kan worden. Tekenend is de opmerking die de adviseur sociaal veilig ontwerpen maakte over deze route: "Net als een fietser van Zuid komend denkt dat hij veilig in het noordelijk deel van het park is aangekomen, buigt de route af naar het oosten en blijkt dat de passant pas op de helft van de oversteek is. Voordat hij/zij in het zicht van de eerste huizen is, moet de passant nog langs Ahoy en andere voorzieningen. En dan buigt de route af naar het oosten naar het volgende onherbergzame gebied in de avonduren (Zuidplein)".

Ruimten bij landhoofd van de brug

Uit de wegprofielen komt naar voren dat er bij het landhoofd van de brug ruimten zijn, die vanuit sociale veiligheid als onprettig ervaren worden. Bij nadere uitwerking zouden deze ruimten moeten worden opgevuld met bijvoorbeeld schanskorven of iets dergelijks.

4.5 Aanbevelingen bij het parkmanagement

Evaluatie

Bij het toekomstig parkmanagement wordt regelmatig geëvalueerd. Aanbevolen wordt een nulmeting 'leefbaarheid en veiligheid' te doen voor de huidige situatie in het Zuiderpark. Deze nulmeting dient te worden gevolgd door een meting halverwege de omvorming van het park, een meting een half jaar na oplevering, een meting één jaar na oplevering en een meting vijf jaar na oplevering van het park.

Capaciteit

Voor beheer en toezicht in het nieuwe Zuiderpark bestaat er momenteel te weinig capaciteit. Daartoe moet budget worden vrijgemaakt voor meer boswachters. Er dient min of meer een permanente aanwezigheid te zijn voor toezicht in het park. Bovendien zouden de boswachters aanhoudingsbevoegdheid moeten hebben.

Ook zouden beheerders/schoonmakers zichtbaar een rol moeten spelen in het management van het park. Dit kan bijvoorbeeld worden gestimuleerd met een gecombineerd gebouw waar parkmanagement en -beheer samenkomen, problemen aan elkaar doorspelen en waar de politie ook geregeld komt. Ook kan gedacht worden aan op elkaar lijkende kleding van de genoemde groepen. Dat maakt het publiek duidelijk dat er veel toezicht is in het park.

Aanbevelingen uit workshop

In de workshop met ontwerpers en beheerders is veel aandacht besteed aan de rol van het parkmanagement. Daaruit zijn de volgende aanbevelingen naar voren gekomen:

- Dien bij het Investerings Programma Stedelijke Vernieuwing (IPSV; voormalig StIR, Stichting Intensief Ruimtegebruik) een verzoek in voor een financiële bijdrage waarmee kan worden onderzocht welke (extra) winst kan worden gehaald uit dubbel ruimtegebruik. Zo kan bijvoorbeeld worden onderzocht of particuliere parkeergelegenheid (Ahoy, Humanitas) ook kan worden gebruikt voor het parkeren van parkbezoekers.
- Geef ook TOS (Thuis op straat) een plek in het parkmanagement. Of koppel het anderszins aan de ontwikkelingen van het parkbeheer op de schaal van het park en de belendende buurten.
- Maak al in het eerste begin een beheerplan voor het hele parkgebied. Dit mag niet worden afgeschoven op de deelgemeenten. De Milieudienst DCMR heeft goede ervaringen opgedaan bij het plan Gadering in Hoogvliet. Hierin wordt een totaalvisie op o.a afvalverzameling (ook tuinafval), verkeer en vervoer, laden en lossen, betaald parkeren etc. gegeven. Ook kan ervoor worden gekozen een beheerplan te maken, waarvan een gebruikers- en communicatieplan een belangrijk deel uitmaakt. DSP-groep heeft hier recent voor het StIR-project Tuin van Noord in Leiden ervaring mee opgedaan.
- Er dient vooral aandacht te worden besteed aan het communicatie traject. Het gaat daarbij zowel om interne communicatie (medewerkers beheer in relatie tot de omslag naar ecologisch beheren) en externe communicatie (bewoners/gebruikers).

4.6 Conclusies

Het Masterplan Zuiderpark krijgt op een groot aantal punten een ruime voldoende voor wat betreft het bieden van een oplossing voor de geconstateerde veiligheidsrisico's in de huidige situatie. Er zijn echter wel aspecten die verbeterd zouden kunnen worden. Onderstaand in vogelvlucht de belangrijkste algemene conclusies op hoofdlijnen:

Belangrijk is de aandacht voor de noord-zuidroute (Zuiderparkweg) en het bewaken van de toekomstige ontwikkelingen van de omgeving van Ahoy en het destilleren van kansen om de nog te lange route zonder permanente sociale ogen te verbeteren.

Ook de wijze waarop de Boulevard uiteindelijk vormgegeven wordt, luistert nauw. De doorkruisbaarheid voor fietsers, skeelers en joggers van noord naar zuid moet bewaakt worden. In die zin is het van belang dat de uiteindelijke keuze voor de verharding bepaalde gewenste gebruikersgroepen niet moet uitsluiten. Van belang is dat er geen ingrepen gedaan worden, waarbij het middel erger is dan de kwaal. Het weren van brommers door het hele park vol te leggen met brommersluizen en drempels houdt ook anderen weg. Mogelijk dat er bij het parkmanagement ook structureel een ontwerper kan komen, die op uitvoeringsniveau knelpunten in het beheer helpt vormgeven (overlegdriehoek parkmanagement-ontwerp en groenbeheer).

Er zal duidelijk naar alle doelgroepen gecommuniceerd moeten worden over de keuzes die men heeft gemaakt op gebied van ecologisch beheren van een deel van het park en op het gebied van toezicht en handhaving. Een uitgebreid beheers/gebruiks/communicatieplan zal deel uit moeten maken van dit traject.

Om het gebruik als stadspark en de bijbehorende bezoekersaantallen te stimuleren moet er goed gekeken worden naar de mogelijkheid om indirecte, maar lange 'krakelingvormige ommetjes' aan te brengen, die door het gehele park lopen (inclusief het meest zuidelijk deel van het park).

Uit de workshops zijn vrij veel praktische aanbevelingen gekomen (zie de verslagen in bijlage 5), die voorgelegd zouden moeten worden aan de ontwerpers. Wellicht dat dit in hierboven voorgesteld gremium bewaakt kan worden.

Bijlagen

Bijlage 1 Gebruikte literatuur

Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Rotterdam, januari 1998

Met het oog op het Zuiderpark, Een onderzoek onder bezoekers en niet-bezoekers van een stadsdeelpark in Rotterdam-Zuid.

Dienst Stadsontwikkeling Rotterdam

Rotterdam, 1985

Groen in Rotterdam, heden, verleden en toekomst van het landschap in de stad.

Maas, i.o.v. deelgemeente Charlois

Rotterdam, 1 december 1997

Onderzoek sleutelinformanten Zuiderpark (voorstudie, hoofdrapport en samenvatting en conclusies).

Inventarisatie Hondenuitlaatzones (20 juni 1992, 27 september 1994) inclusief verboden zones voor honden.

■

Bijlage 2 Geraadpleegde personen

Interviews:

- Mw. A. Fontein, dS + V
- Dhr. E. Goverde, Spartaan'20
- Dhr. F. Groen, Gemeentewerf Charlois, parkwachter Zuiderpak
- Dhr. Hitzert, Volkstuinvereniging Oldegaarde
- Dhr. F. van Hulten, Steunpunt Wonen
- Dhr. C. van de Kaap, Volkstuinvereniging De Zuiderhof
- Mw. T. Nijmeijer, Gemeentewerf Charlois, medewerker beheer & uitvoering Zuiderpark
- Dhr. Oorebeek, RCVV Zwart-Wit 28
- Dhr. D. Termijn, Ahoy Rotterdam B.V.
- Dhr. T. de Vent, Deelgemeente Charlois, Wijkcoördinator Zuidplein
- Dhr. Verhoog, GHOR

Bewonersorganisatie Carnisse:

- Mw. Fuijk
- Dhr. Geensen
- Dhr. Janwarim
- Dhr. Van Ooijen

Workshop 1:

- Dhr. Leussink, deelgemeente Charlois
- Mw. Ramharakh, deelgemeente Charlois
- Dhr. Pruister, politie, bureau Slinge
- Stagiair politie, bureau Slinge
- Dhr. van Dongen, politie, Hoofd Basiseenheid Charlois-Noord
- Mw. Nijmeijer, Werf Charlois
- Dhr. van der Ende, Boswachter Zuiderpark
- Dhr. Reget, Intergemeentelijke Brandweer Zuid

Workshop 2:

- Dhr. De Jong, DCMR Milieudienst
- Dhr. Kuypers, Ingenieursbureau Gemeentewerken
- Dhr. Huizer, Gemeentewerken, werf Charlois
- Dhr. Hoogerbrugge, dS + V, BPM

Bijlage 3 Politiecijfers uitgesplitst naar deelgebieden

Zuiderpark I (tussen wijk Wielewaal en Groene Kruisweg)

Tabel 1 Aantal incidenten Zuiderpark I (tussen wijk Wielewaal en Groene Kruisweg)

Delict	1998	1999	2000
Diefstal	18	18	19
Geweld	1	10	19
Inbraak	22	15	23
Vernieling	5	5	2
Overige incidenten	45	98	108
Totaal	91	146	171

N.B.: de categorie 'overig' en schiet- en vechtpartijen en vrijheidsberoving (categorie geweld) betreffen meldingen bij de politie en geen aangiften.

Als we bovenstaande tabel nader bekijken, is een aantal opmerkelijke aspecten aan te wijzen. Het meest opvallend is het totaal aantal incidenten over de drie onderzochte jaren. Deze is het laatste jaar ten opzichte van het eerste bijna verdubbeld. Als we kijken naar de delicten afzonderlijk, dan springt de meer dan verdubbeling van het aantal delicten 'overig' in het oog. Het eerste jaar is dit voornamelijk veroorzaakt door milieuovertredingen (zwerfvuil e.d.). De twee jaren erna zijn het vooral aanrijdingen in het park zonder (58 respectievelijk 52) en met letsel (11 respectievelijk 21). Ook de toegenomen geweldsdelicten springen in het oog. Het betreft vooral diefstal met geweld en mishandeling. In mindere mate is er sprake van een vechtpartij. Het aantal inbraakdelicten kent in het tweede jaar een forse duikeling. In het eerste jaar is vooral sprake van inbraak in tuinhuisjes, in het laatste jaar zijn vooral bedrijven het slachtoffer. Ook hebben bedrijven veel te maken met diefstal. Als we tot slot kijken naar de periode waarin de meeste delicten hebben plaatsgevonden, dan blijkt dat de wintermaanden (januari – maart en oktober – december) "geliefd" zijn bij de plegers.

Zuiderpark II, (tussen Groene Kruisweg en Zuiderparkweg)

Tabel 2 Aantal incidenten Zuiderpark II (tussen Groene Kruisweg en Zuiderparkweg)

Delict	1998	1999	2000
Diefstal	12	9	5
Geweld	18	5	8
Inbraak	9	36	31
Vernieling	8	4	1
Overige incidenten	163	34	21
Totaal	210	88	66

Het aantal diefstallen evenals het aantal geweldsdelicten in Zuiderpark II is in de drie onderzoeksjaren afgenomen. De toename van het aantal inbraken is vooral toe te schrijven aan inbraak in tuinhuisjes; deze is in drie jaar tijd meer dan verdubbeld. Opvallend is verder het hoge aantal verkeersincidenten (in categorie 'overig'). In 1998 zijn 115 meldingen bij de politie gedaan betreffende rijden onder invloed (49), aanrijding zonder letsel (49) en met letsel (17). In de jaren daarna zijn dergelijke incidenten veel minder frequent voorgekomen.

Zuiderpark III, (tussen Zuiderparkweg en Vaanweg/Slinge)

Tabel 3 Aantal incidenten Zuiderpark III (tussen Zuiderparkweg en Vaanweg/Slinge)

Delict	1998	1999	2000
Diefstal	110	113	74
Geweld	43	55	88
Inbraak	96	80	93
Vernieling	13	20	13
Overige incidenten	207	241	264
Totaal	469	509	532

Tussen 1998 en 2000 is het aantal diefstalincidenten in Zuiderpark III afgenomen (kleinen stijging in 1999). Zowel het aantal auto- en (brom)fietsdiefstallen als diefstal uit bedrijven is afgenomen. In tegenstelling tot de eerder genoemde "parkdelen" speelt in Zuiderpark III ook zakkenrollerij (respectievelijk 8, 15 en 9x). De toename van geweld kan niet verklaard worden door het aantal bedreigingen; deze zijn min of meer stabiel gebleven. De overige vormen van geweld (diefstal met geweld, levensdelict, mishandeling, openlijk geweld personen, vechtpartij en zedenzaken) zijn in de drie onderzoeksjaren toegenomen. Vooral mishandeling en openlijk geweld tegen personen zijn toegenomen. Ook diefstal met geweld en zedenzaken komen veel voor, maar laten een minder groot stijgingspercentage zien. Inbraak heeft vooral betrekking op auto inbraak. Ook bedrijven en tuinhuisjes zijn slachtoffer van inbraak. Toename van de categorie 'overig' heeft vooral betrekking op aanrijding zonder en met letsel en rijden onder invloed.

Zuiderpark IV

Tabel 4 Aantal incidenten Zuiderpark IV (tussen Vaanweg/Slinge en Maeterlinckweg)

Delict	1998	1999	2000
Diefstal	45	64	69
Geweld	32	32	36
Inbraak	40	57	86
Vernieling	19	21	18
Overige incidenten	102	168	156
Totaal	238	342	365

In Zuiderpark IV zien we dat alleen het aantal incidenten 'vernietiging' min of meer is afgenomen. Diefstal van auto's is toegenomen en van (brom)fietsen gelijk gebleven. Diefstal met geweld en mishandeling veroorzaken de toename van het aantal geweldsmisdrijven. Het aantal zedenzaken is drastisch afgenomen. Inbraak in auto's heeft een hoge vlucht genomen evenals in tuinhuisjes. Inbraak in bedrijven is grotendeels gelijk gebleven. Aanrijding zonder letsel komt bij de categorie 'overig' het meest (33, 69 respectievelijk 61 incidenten) voor.

Totaal

Tabel 5 Aantal incidenten Zuiderpark totaal

Delict	1998	1999	2000
Diefstal	185	204	167
Geweld	94	102	151
Inbraak	167	188	233
Vernieling	45	50	34
Overige incidenten	517	541	549
Totaal	1.008	1.085	1.134

Het aantal incidenten in het gehele park is gedurende de drie onderzoeksjaren toegenomen (met 26% tussen 1998 en 2000). Vooral de toename van geweldsdelicten en inbraak zijn hier debet aan.

Bijlage 4 Observaties

Als onderdeel van de analyse van de huidige situatie in het Zuiderpark is op donderdag 29 november 2001 een schouw uitgevoerd. Het park, inclusief de directe omgeving, is bezocht tussen 11.30 en 21.00 uur. Op deze dag was het slecht weer: bijna continu flinke regenbuien. Hierdoor is een goed beeld verkregen van hoe stil het in het park kán zijn en welke invloed dat heeft op de (veiligheids)beleving.

Hieronder vindt u de belangrijkste bevindingen:

- Het eerste dat opvalt is dat de paden afwisselend tussen open weiden en dicht bosplantsoen lopen. De paden lopen over het algemeen recht, maar zijn op zich vaak geen volledige route. Vertakkingen en bochten komen veel voor.
- Er zijn overdag zeer weinig bezoekers in het park. Van de bezoekers zijn er relatief veel hondenuitlaters. Waarschijnlijk heeft het slechte weer grote invloed op het gebruik. 's Avonds is slechts één ander persoon in het park waargenomen.
- Het Zuiderpark is geen geheel: drukke verkeerswegen delen het park op.
- Het fietspad aan de Zuiderparkweg ligt aan de westkant te veel geïsoleerd. De route ligt gedeeltelijk ver van de auto's vandaan, gescheiden door dicht bos. Deze route is weliswaar verlicht, maar er is te weinig sociale controle om dit een veilige route te laten zijn.
- In het park is bewegwijzering aanwezig, maar hierop staan alleen functies en geen uitgangen aangegeven.
- De verlichting in het park kan ingedeeld worden in vier categorieën: goede verlichting op goede paden (gunstig), geen verlichting op slechte paden (gunstig), goede verlichting op slechte paden (ongunstig) en geen verlichting op goede paden (ongunstig).

Uitgangspunt is dat niet alle paden verlicht hoeven te zijn: sterker nog, dat is niet gewenst. Routes door het park die 's avonds redelijk veilig zijn en als avondroute gebruikt worden, moeten goed verlicht worden. Dit is 'goede verlichting op goede paden'. Een route die daaraan voldoet is de route die ten oosten van de Ahoy zuidwaarts gaat en ten westen van Spartaan uitkomt. Deze noord-zuidroute door het park heeft echter veel bochten. Vanaf de noord-oostzijde van de Ahoy loopt deze route eerst zuidwaarts, dan westwaarts en dan weer zuidwaarts. Het verloop met veel bochten is nadelig voor de oriëntatie en levert een onnodig lange route op door het park.

De Kromme Zandweg is ook een prettige route die goed is verlicht.

Ook positief zijn nare paden die onverlicht zijn. Voorbeelden van een dergelijke situatie komen in het park voor op plaatsen waar paden langs of door dicht bosplantsoen lopen.

Ongunstig zijn onveilige paden waar toch verlichting is. De verlichting wekt schijnveiligheid, waardoor gebruik van de paden wordt uitgelokt wat niet de bedoeling is. Aan de westelijke kant het de Zuiderparkweg is een dergelijke situatie. Zeker op het stuk waar de route verder van de auto's weg draait, is voor het langzame verkeer onaangenaam.

Tenslotte de situatie waarbij goede paden onverlicht zijn. Dit speelt aan de oostelijke kant van de Zuiderparkweg. Het fietspad loopt redelijk dicht bij het autoverkeer. Het beschikt daar echter niet over eigen

verlichtingspunten, terwijl de verlichting bij de auto's niet tot op het fietspad komt door de bomen in de berm tussen auto's en fietsen.

- Aanvullend op het bovenstaande: goede verlichting betekent behalve helder, gelijkmatig en niet verblindend, ook wit van kleur. Een deel van de verlichting in het park is onvoldoende wit van kleur.

Sommige functies hebben hun ingang in het park in plaats van aan de rand. Gevolg hiervan is, dat vanaf de rand een verlichte route het park inloopt, maar vervolgens bij de entree van de functie ophoudt. Op deze manier kunnen mensen 's avonds het park 'ingelokt' worden, terwijl na een tijdje de verlichte route ophoudt.

■

Bijlage 5 Verslagen workshops

Verslag van Workshop 1 Zuiderpark: hulpdiensten en beheer (12 december 2001)

Aanwezig:

- Dhr. Leussink, deelgemeente Charlois;
- Mw. Ramharakh, deelgemeente Charlois;
- Dhr. Pruister, politie, bureau Slinge;
- Stagiair politie, bureau Slinge;
- Dhr. van Dongen, politie, Hoofd Basiseenheid Charlois-Noord;
- Mw. Nijmeijer, Werf Charlois;
- Dhr. van der Ende, Boswachter Zuiderpark;
- Dhr. Reget, Intergemeentelijke Brandweer Zuid;
- Dhr. Woldendorp, DSP-groep;
- Mw. Smits, DSP-groep;
- Dhr. Verhoog, GHOR;

Dhr. Verhoog was niet aanwezig op de workshop, maar is op 17 december apart geïnterviewd; aandachtspunten zijn in onderstaand verslag verweven.

Inleiding

Tobias Woldendorp heet iedereen hartelijk welkom en schetst het kader waarin de workshop is georganiseerd. Deze workshop is de eerste van de twee workshops die vallen onder het adviestraject dat DSP-groep in opdracht van de deelgemeente Charlois uitvoert om een advies uit te brengen over veiligheidsaspecten bij de herstructurering van het Zuiderpark. Aan de hand van observaties, interviews, literatuurstudie en bestudering van het Masterplan is de huidige (veiligheids)situatie in het Zuiderpark in beeld gebracht en zijn eerste aanbevelingen op het Masterplan geformuleerd. Deze bevindingen worden in deze eerste workshop voorgelegd aan deskundigen van hulpverlening en beheer en in een later stadium aan ontwerpers.

Vervolgens zijn de bevindingen uit de observaties, interviews en literatuurstudie op hoofdlijnen uiteengezet door Nicole Smits, waarna Dhr. Leussink kort is ingegaan op de inhoud van het Masterplan. Tobias Woldendorp heeft vervolgens de eerste aanbevelingen ten aanzien van het Masterplan uit de doeken gedaan. De aanvullingen van de aanwezigen op deze aanbevelingen zijn hieronder samengevat.

Terreininrichting voor evenementen

In het verleden waren er ten tijde van Metropolis problemen met blokkades door de vele voertuigen die in het park aanwezig waren. Ook werden paden kapot gereden, hetgeen hoge kosten met zich meebracht. De toegangswegen van de evenementenweide moeten in het vervolg dan ook zowel qua draagkracht als qua capaciteit bruikbaar zijn voor dergelijke (zwaardere) voertuigen.

Een evenement zoals Metropolis is vergunningsplichtig, dat wil zeggen dat de brandweer de bouwwerken (ook tenten) controleert op veiligheid.

Boulevard

De brede boulevard is goed voor de bereikbaarheid van hulpvoertuigen, maar de toegankelijkheid voor brommers is in verband met gevaar voor tasjesdieven niet gewenst. In de bestaande situatie worden al veel tasjesroven gepleegd met behulp van brommers. Brommerdrempels bij de entrees van het park kunnen een oplossing zijn. Wel dient nader onderzocht te worden of dergelijke drempels geen barrière vormen voor ambulances. Als deze drempels lijken op normale verkeersdrempels zijn het geen echte hindernissen. De brug die nu over de Vaanweg loopt (met brommersluizen) is een goede barrière tegen brommers.

Het Zuiderparkhek

In deze workshop hebben de deelnemers zich niet duidelijk voor of tegen een hek om het gehele park uitgesproken. Wel is opgemerkt dat een hek om het gehele park zeer kostbaar is. Afsluitbaarheid van een deel of van delen van het park (bijvoorbeeld de volkstuinten of het avontureneiland) is een optie. De wenselijkheid en noodzakelijkheid van afsluitbaarheid van bepaalde delen is echter onderwerp van nadere studie.

Parkeren

Parkeren bij sportvoorzieningen

De huidige parkeerplaatsen bij de sportvoorzieningen zijn gevoelig voor inbraak, omdat de parkeerplaatsen geïsoleerd liggen ten opzichte van de voorzieningen. Het voorstel om de parkeerplaatsen direct aan de clubhuizen en sportvelden te koppelen wordt ondersteund. Ook is geopperd één grote parkeerplaats aan te leggen (voor iedere vereniging één) met een hek er omheen, zodat beter zichtbaar is wie de parkeerplaats betreedt dan wel verlaat. Bij het tennispark, de volkstuinten en de kanovijver is veel parkeeroverlast. De parkeerplaatsen van de sportvelden zijn vaak leeg. Nagedacht moet worden over eventueel dubbelgebruik.

Parkeren bij picknicken

Een gratis parkeerplaats zal mogelijk bezoekers van de Ahoy (betaald parkeren) naar die parkeerplaats trekken. Dit moet worden voorkomen.

Parkeren bij Ahoy

Bij Ahoy worden soms meerdere evenementen tegelijk georganiseerd, waardoor zeer veel parkeerplaatsen nodig zijn. Wanneer de reguliere parkeerplaatsen bij de Ahoy en in de omgeving vol zijn, laat de politie bezoekers van evenementen parkeren op één van de twee banen van de Zuiderparkweg. In het Masterplan wordt de Zuiderparkweg teruggebracht naar 2 x 1 baan, waardoor deze reserve-parkeerplaatsen vervallen.

Toegankelijkheid voor hulpdiensten

Bereikbaarheid

Op dit moment heeft de brandweer weinig problemen met de bereikbaarheid. De brandweer komt vanaf de Mijnsheerenlaan en de Waalhaven. De GGD kan van alle kanten komen, aangezien ambulances rondrijden.

De hulpdiensten moeten in alle gevallen over één gegarandeerde route kunnen beschikken. In de praktijk betekent dit dat alle plaatsen die voor hulpverleningsvoertuigen bereikbaar moeten zijn, via ten minste twee routes toegan-

kelijk moeten zijn. Het evenementeneiland moet daarom beslist via twee bruggen (die voor hulpdiensten bruikbaar zijn: zie hieronder) worden ontsloten.

Het aantal entrees kan volgens de GGD minder, zolang aan de noord-, zuid-, oost- en westzijde minimaal één entree beschikbaar blijft.

Bij het aanwijzen van toegangsroutes voor de hulpdiensten moet aandacht worden besteed aan het feit dat kruisingen niet ongelijkvloers lopen. Ongeleijkvloerse kruisingen zijn voor de hulpdiensten niet bruikbaar.

Een ander speciaal aandachtspunt voor de GGD is de bebouwing van de horeca die in het Masterplan staat aangegeven. Deze bebouwing moet goed bereikbaar zijn.

Toegankelijkheid via Zuiderparkweg

Door het terugbrengen van het aantal rijstroken op de Zuiderparkweg vreezen de hulpdiensten voor filevorming, waardoor het gebruik door de hulpverleningsvoertuigen (gebonden aan opkomsttijden) wordt belemmerd. Het terugbrengen van het aantal rijstroken is niet alleen van invloed op de toegankelijkheid van het Zuiderpark voor hulpdiensten, maar ook op de toegankelijkheid van heel Rotterdam zuid: de Zuiderparkweg is een belangrijke doorgangsweg richting Rotterdam zuid.

Toegankelijkheid via Vaanweg

Bereikbaarheid vanaf de Vaanweg is voor het verkeer van en naar de ziekenhuizen noodzakelijk. In het Masterplan is aan de noordoostkant van het park (bij de Vaanweg) een smalle brug aangegeven. Als deze brug toegankelijk wordt gemaakt voor hulpdiensten, ontstaat een korte route tussen het park en de ziekenhuizen. Ander verkeer kan worden geweerd met een bussluis.

Toegankelijkheid via Oldegaarde

Sportvelden zijn vaak via één route te bereiken. Volgens de GGD is dit geen groot bezwaar: de bereikbaarheid via de Oldegaarde is goed.

Toegankelijkheid binnen het park

Paden en bruggen (m.n. de boulevard) moeten berekend zijn op brandweervoertuigen. Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met een draagvermogen van 10 ton. Ook mogen bruggen niet te bol zijn en moeten bochten met een voldoende boogstraal worden ontworpen. Eén bocht in de boulevard wekt bij de brandweer zorg. Toegankelijkheid van brandweervoertuigen betekent tevens toegankelijkheid voor de GGD. De ambulance gaat zelden of nooit van de paden af. Onverharde paden zijn dan ook bij voorkeur zodanig hard, dat een ambulance er overheen kan rijden. Als de ambulance niet verder kan, gaan de hulpverleners te voet verder. De extra bruggen ten zuiden van de Ahoy zijn voor de ambulance geen bruikbare extra entrees tot het groene parkgedeelte.

Paaltjes zijn voor de hulpdiensten lastige obstakels die voor onaangename verrassingen kunnen zorgen. Obstakels die met een sleutel worden bediend, zijn zeer onwenselijk. Als barrières noodzakelijk zijn, worden bij voorkeur automatisch wegklapbare elementen toegepast. Deze elementen reageren op een 'oog' dat in de hulpverleningsvoertuigen kan worden aangebracht. De plaats van eventuele barrières dient zeer goed met de hulpdiensten te worden overlegd.

Toegankelijkheid van park als vluchtroute

In het interview met dhr. Verhoog van de GHOR is nagevraagd of het Zuiderpark bij een grootschalige evacuatie van de wijken ten zuiden van het park, bruikbaar moet zijn als vluchtroute naar het noorden. Op voorhand wordt met een dergelijk scenario geen rekening gehouden.

Toezichthouders

Zichtbaarheid van toezichthouders (boswachters, politie, reinigingsdienst) is erg belangrijk. Naast zichtbaarheid moet na de herstructurering ook het aantal toezichthouders worden vergroot. Het idee is geopperd direct na realisatie van het nieuwe park extra mensen in te zetten, om te laten zien dat er goed toezicht wordt gehouden. Het aantal toezichthouders kan daarna (indien noodzakelijk) weer iets af nemen. Het wekken van schijnveiligheid moet echter vermeden worden.

Hoewel het Masterplan er geen invloed op heeft, is het gebrek aan begeleiders bij de sportclubs een probleem, waardoor weinig of niet in het park kan worden getraind.

Heuvels in het landschap, zoals die nu aanwezig zijn bij het Metropolis-terrein, kunnen voor de politie dienen als uitkijkpost.

Bluswatervoorziening

Het vele buitenwater kan door de brandweer als secundair bluswater worden gebruikt. Het aanboren van deze bronnen kost echter in aanvang teveel tijd en mankracht. Daarom is het belangrijk dat voldoende primair bluswater (brandkranen) aanwezig is. Er dienen bijvoorbeeld brandkranen bij kantines van sportverenigingen, tuinhuisjes en op het evenemententerrein te worden geplaatst.

Veiligheid water

Bij de waterpartijen moeten voldoende reddingsboeien worden geplaatst. De brandweer weet hier meer over.

Bevoorrading

Bevoorrading dient beperkt te worden tot bepaalde venstertijden.

Parkmanagement

Illegale dumpingen, met name aan de rand van het park, zijn nu een probleem.

Nauwe samenwerking tussen beheerders, gemeente en politie is noodzakelijk om tegen dit en andere problemen effectief op te kunnen treden.

Aanbevelingen uit de workshop

De aan de workshop deelnemende partijen is gevraagd om de belangrijkste aandachtspunten aan te geven.

Politie

- 1 Schade aan paden voorkomen bij evenementen;
- 2 Geen paaltjes op verkeerde plaatsen: goed overleg met hulpdiensten over plaatsing van barrières is noodzakelijk;
- 3 Bruggen moeten bij evenementen toegankelijk zijn;
- 4 Heuvels zijn handige uitkijkposten voor politie;

- 5 Ontoegankelijkheid voor brommers, zonder toegankelijkheid voor hulpdiensten te belemmeren (dit punt is niet genoemd, maar is in de workshop wel nadrukkelijk ter sprake gekomen).

Brandweer

- 1 Bereikbaarheid: minimaal één gegarandeerde route, die technisch goed is en waar bezoekers de hulpdiensten niet hinderen (let op bruggen, speciale aandacht voor het eiland en boulevard: is de bocht in de centrale boulevard niet te scherp?, let op ongelijkvloerse kruisingen). Technisch goed betekent: draagvermogen van 10 ton, bruggen niet te bol, bochten met voldoende boogstraal bij voorkeur goed verharde paden;
- 2 Voldoende primaire bluswatervoorziening: brandkranen bij bijvoorbeeld voetbalkantines, tuinhuisjes, op evenemententerrein (bij tenten).

Boswachters

- 1 Zichtbaarheid van toezichthouders (schoonmakers, boswachters, politie).

GGD

De GGD heeft geen aandachtspunten gegeven.

Aanvullende aanbevelingen

Behalve de hierboven genoemde aandachtspunten zijn ook genoemd:

- voldoende capaciteit van de paden voor voertuigen tijdens evenementen;
- onderzoek wenselijkheid en noodzakelijkheid van afsluitbaarheid van (delen van) het park;
- beperk inbraakgevoeligheid op parkeerplaatsen bij sportvoorzieningen;
- beperk parkeeroverlast bij tennispark, volkstuinten en kanovijver;
- kunnen de parkeerplaatsen bij de sportvelden efficiënter worden gebruikt?
- houd bij gratis parkeeroplossingen rekening met nabijheid van betaalde parkeervoorzieningen;
- door versmalling Zuiderparkweg vervalt parkeerbuffer voor de Ahoy;
- aantal entrees tot Zuiderpark kan wat GGD betreft minder, mits aan noord-, zuid-, oost- en westzijde minimaal één entree beschikbaar blijft;
- bebouwing horeca moet voor de hulpdiensten goed bereikbaar zijn;
- versmalling Zuiderparkweg mag niet ten koste gaan van bereikbaarheid van hulpdiensten (i.v.m. filevorming);
- route tussen het park en de ziekenhuizen via de Vaanweg kan verbeterd worden door kleine brug uit Masterplan bruikbaar te maken voor hulpdiensten;
- de huidige situatie met één toegangsroute per sportvoorziening is voor GGD geen bezwaar;
- de extra bruggen bij Ahoy zijn voor ambulance geen bruikbare extra entrees tot het park;
- gebrek aan begeleiders bij sportclubs is een probleem;
- voldoende reddingsboeien bij waterpartijen nodig;
- bevoorrading alleen op bepaalde venstertijden;
- illegale dumpingen zijn probleem;
- nauwe samenwerking tussen beheerders, gemeente en politie is noodzakelijk om tegen beheerproblemen op te kunnen treden.

Tot slot

De GGD pleit er sterk voor dat de nieuwe kaart van het Zuiderpark zeer goed met de hulpdiensten doorgesproken wordt. Onvoorziene hindernissen, verlegde entrees en dergelijke kunnen de werkzaamheden van de hulpdiensten ernstig belemmeren. Voor de GGD is dhr. Verhoef daarvoor de aangewezen contactpersoon.

Verslag van workshop 2 Zuiderpark: ontwerpers en beheer (woensdag 9 januari 2002)

Aanwezig:

- Dhr. Leussink, deelgemeente Charlois;
- Mw. Ramharakh, deelgemeente Charlois;
- Dhr. De Jong, DCMR Milieudienst;
- Dhr. Kuypers, Ingenieursbureau Gemeentewerken;
- Dhr. Huizer, Gemeentewerken, werf Charlois;
- Dhr. De Vent, Deelgemeente Charlois, wijkcoördinator Carnisse/Zuidwijk;
- Dhr. Hoogerbrugge, dS + V, BPM;
- Dhr. Woldendorp, DSP-groep;
- Mw. Reijnhoudt, DSP-groep;
- Mw. Fontein, dS + V;

Mw. Fontein was niet aanwezig tijdens de workshop; zij is telefonisch geïnterviewd over haar reactie op de bevindingen; haar aandachtspunten zijn in de quick scan verwerkt.

Inleiding

Tobias Woldendorp heet iedereen hartelijk welkom en schetst het kader waarin de workshop georganiseerd is. Deze workshop is de tweede van twee workshops die vallen onder het adviestraject dat de DSP-groep in opdracht van de deelgemeente Charlois uitvoert om een advies uit te brengen over de veiligheid in het Masterplan Zuiderpark. Aan de hand van observaties, interviews, literatuurstudie en bestudering van het Masterplan is de huidige (veiligheids)situatie in het Zuiderpark in beeld gebracht en zijn eerste aanbevelingen op het Masterplan geformuleerd. Deze bevindingen werden in de eerste workshop voorgelegd aan deskundigen van hulpverlening en beheer en tijdens deze workshop aan ontwerpers en beheerders van het park.

Na de introductie door Tobias Woldendorp geeft de heer Leussink een korte uiteenzetting over de inhoud van het Masterplan. Tobias Woldendorp doet vervolgens de eerste aanbevelingen ten aanzien van het Masterplan uit de doeken.

De opmerkingen en aanvullingen van de aanwezigen op deze aanbevelingen zijn hieronder samengevat.

Ahoy

De heer De Jong vraagt zich af in hoeverre Ahoy betrokken is bij de ontwikkeling van het Masterplan voor het Zuiderpark. Ahoy richt zich steeds meer op andere doelgroepen (zoals congressen en seminars) en vindt het prettig om een soort 'tuin' bij te krijgen. Dhr. Leussink geeft aan dat er reeds overleg met Ahoy gevoerd is en dat dit ook zeker voortgezet zal worden, ook in relatie tot een mogelijk gebruik van het parkeerterrein bij Ahoy voor evenementen in het park.

Parkeren/toegankelijkheid

De aanwezigen zijn het er over eens dat overlast van brommers in het park zoveel mogelijk voorkomen moet worden en dat er gekeken moet worden

naar mogelijkheden om sommige toegangen niet voor brommers geschikt te maken, door brommersluizen e.d..

Voor wat betreft het parkeren van auto's tijdens evenementen wordt terug verwezen naar het onderwerp Ahoy, zeker in relatie tot het stimuleren van een toenemend gebruik van het park.

De gebruikers van de sportverenigingen zouden zoveel mogelijk op eigen terrein moeten parkeren omdat er dan overzichtelijker parkeerterreintjes ontstaan, waar idealiter vanuit de kantine zicht op is. Afscheidingen kunnen gecreëerd worden door middel van groen, dat niet hoger is dan 1.20 meter en ook ongeveer zo breed (om toch een barrière te creëren). De toegang tot het evenemententerrein voor grote vrachtwagens (laden/lossen) zal ook een aandachtspunt moeten zijn tijdens het uitwerken van de plannen.

Routes

Er zitten vooral in het zuidelijke gedeelte van de plannen/kaarten een aantal routes die niet staan aangegeven, maar die wel onveilig zijn. Ook takt de regionale fietsroute niet goed aan op de bebouwing (in het zuiden). De oriëntatie is daar het probleem.

Tobias Woldendorp heeft in zijn aanbevelingen voor de plannen een voorkeur uitgesproken voor het in een 'loupe' laten lopen van de centrale as/wandelroute. De algemene mening van de aanwezigen is echter dat dit geen goed idee is om een aantal redenen: allereerst is daar de ecologische opzet van dat gedeelte van het park; als die oever ook als een promenade ingericht wordt houd je minder ruimte over voor ecologie (letterlijk). Het streven is juist om de natuurlijke waarde die in de loop der jaren is ontstaan door het extensief beheer met fluwelen handschoenen in stand te houden. Daarnaast is het zo dat de daar aanwezige volkstuinders er geen prijs op stellen om horden mensen langs hun complex te krijgen in verband met een grotere kans op criminaliteit. Vincent Kuypers geeft nog aan dat er duidelijk gecommuniceerd moet worden over welke keuzes er ten aanzien van natuur/ecologie en het gebruik ervan gemaakt zijn door de plannenmakers. Zodat de mensen ook snappen waarom een oever 'niet ontwikkeld' is.

Ton de Vent vindt het wel jammer dat het park door het water qua toegankelijkheid niet verbetert en Vincent Kuypers constateert dat er in het nieuwe plan een aantal kleine 'buurtloopjes' uitgehaald zijn. Nu is het park erg op Pendrecht en Zuidwijk georiënteerd. Naar de loopjes zou nog wel een keer gekeken moeten worden.

Afval

Het gevaar dat de thematuinen als stortplaats wordt gebruikt is volgens de aanwezigen nauwelijks aanwezig, gezien de pro-actieve houding van de volkstuinders. Die vinden het heel belangrijk om meer belangstellenden te krijgen. Op andere plekken in het park (Slinge en richting crematorium) heeft men wel veel last van stortvuil.

Toezicht

Alle aanwezigen zijn het er unaniem over eens dat een goede toekomst van het park hand in hand gaat met een goed toezicht, niet alleen van de parkwachters (die zijn nu maar met z'n drieën), maar ook bijvoorbeeld door de sportverenigingen en de volkstuinders meer te betrekken bij het beheer van het park en het toezicht. Helaas is er nog geen enkel zicht op extra geld voor deze zeer belangrijke post. Marco Hoogerbrugge geeft aan dat het Parkmanagementplan wel verder uitgewerkt wordt en dat dit een absoluut speerpunt is bij de ontwikkeling van de plannen.

Vincent Kuypers: let op dat het plan niet kapot gaat aan het ontbreken van geld voor deze post en zorg er ook voor dat dit integraal geregeld wordt, niet versnipperd over de verschillende inrichtingsplannen (IP's). Alex de Jong: je kunt een beheersteam in het leven roepen, zoals in Hoogvliet, waar alle relevante partijen in zitten. Zo maak je iedereen 'medeplichtig' aan het goed onderhouden van het park.

Alle aanwezigen zijn het er over eens dat er een beheers/gebruiks- en communicatieplan gemaakt moet worden voor dit punt om het van begin af aan goed te regelen. Daarbinnen zou dan ook de afstemming met andere evenementen binnen Rotterdam geregeld moeten worden.

Conclusies

Tobias Woldendorp formuleert aan de hand van de discussies enige conclusies:

- Aansluiting zoeken bij Ahoy is belangrijk;
- Er moet een hondenbeleid ontwikkeld en gehandhaafd worden;
- De 'harde en zachte' oevers blijven behouden; dit moet wel goed gecommuniceerd worden naar gebruikers;
- In het plan moeten ook een aantal grote en kleine loops aangegeven worden, ter vervanging van de grote loop die Tobias voorstaat;
- Gebieden die niet sterk in beeld zijn, zoals het zuidelijke deel moeten meer betrokken worden bij de plannen, maar de mooie geheime plekjes moeten niet teveel aandacht krijgen;
- Er moet een uitgebreid beheers/gebruiks- en communicatieplan ontwikkeld worden om het parkmanagement goed te regelen.

Tobias Woldendorp dankt iedereen voor zijn bijdrage en sluit de vergadering.